

**«UN GRIS VERDÓS, CLAR, SI L'ENSOPEGUEN, POT FER BONIC».
BIBLIOTEQUES I GUERRA. UNA CORRESPONDÈNCIA DE
JORDI RUBIÓ I BALAGUER AMB JOAN SUBIAS I GALTER
(1927-1938).¹**

JOAQUIM NADAL I FARRERAS
Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural
Universitat de Girona²

Article lliurat el 9 de desembre de 2016. Acceptat el 21 de febrer de 2017

RESUM

La correspondència que van intercanviar Jordi Rubió i Balaguer i Joan Subias i Galter mostra la força del projecte de les idees de la Mancomunitat primer i de la Generalitat després en el camp de les biblioteques públiques. En plena Guerra Civil, els projectes no es van aturar, malgrat les dificultats, i van esdevenir un model de compromís per construir un sistema d'infraestructures al servei de la cultura. Les biblioteques de Palafrugell, Palamós, Olot, Figueres i Girona se situen a l'eix de la col·laboració entre Rubió i Subias a la demarcació de Girona i esdevenen el model d'una política.

1. Una primera versió d'aquest article va ser la conferència d'inauguració de curs de la Societat Catalana d'Estudis Històrics el dia 23 de novembre de 2016, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans.

Aquest article s'ha elaborat en el marc del Grup de Recerca en Patrimoni Cultural. Grup de recerca emergent. Generalitat de Catalunya (2014. SGR 772).

CERCA Programme/Generalitat de Catalunya

2. E-mail: quimnadal@hotmail.com. [Orcid.org/0000-0002-8589-7691](https://orcid.org/0000-0002-8589-7691).

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

PARAULES CLAU

Biblioteques, Biblioteca de Catalunya, Biblioteques Populars, Guerra Civil, Jordi Rubió i Balaguer, Joan Subias Galter, Pere Bohigas, Girona, bibliotequàries.

**«A light greenish grey, if they get it right, can pretty things up»
Libraries and war. Correspondence between Jordi Rubió i Balaguer and
Joan Subias i Galter (1927-1938)**

ABSTRACT

The correspondence exchanged between Jordi Rubió i Balaguer and Joan Subias i Galter reveals the strength of the public libraries project conceived first by the «Mancomunitat» (joint administration of the four provinces of Catalonia) and then in the 1930s by the Catalan government (Generalitat). Even in the midst of the Spanish Civil War the project did not falter, despite the difficulties, going on to become a model of commitment to building up an infrastructure at the service of culture. The libraries in Palafrugell, Palamós, Olot, Figueres and Girona lie at the heart of Rubió and Subias' collaboration in the province of Girona and have become a paradigm for such policies.

KEYWORDS

Libraries, Library of Catalonia, Popular libraries, Civil War, Jordi Rubió i Balaguer, Joan Subias i Galter, Pere Bohigas, Girona, librarians.

Proposo amb aquest article un tema de microhistòria, molt conscient que la microhistòria no va tenir bona premsa fa un temps i que ara torna a estar de moda. No es tracta, però, de seguir les modes sinó, sobretot, de mostrar com de les aproximacions en el detall se'n pot desprendre sovint una autèntica lliçó d'història i que és igual l'amplitud del focus si el tema tractat pot tenir una significació més enllà de la seva estricta circumstància.

El punt de partida ha estat un conjunt de 34 cartes intercanviades entre Jordi Rubió i Balaguer i Joan Subias i Galter entre 1927 i 1938, sempre amb les biblioteques i la política de biblioteques de la Generalitat com a tema central.

Les cartes procedeixen de dos fons documentals en els quals intervingué directament Joan Subias Galter. Com és natural, doncs, la majoria de les cartes són de Jordi Rubió i només de forma escadussera i a partir de còpies signades o sense signar disposàvem d'algunes cartes de Subias (5 de les 34). Es tracta, en primer lloc, d'una carpeta guardada a l'Arxiu de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres amb documentació diversa relacionada amb Subias i molt probablement aplegada i seleccionada per ell; i, en segon lloc, de la diversa i fins ara dispersa documentació que custodia l'Arxiu Diocesà de Girona, de la Comissió de Patrimoni Artístic i Arqueològic de Girona que va funcionar del 22 de juliol de 1936 al 12 de març de 1938, creada pels comitès antifeixistes de Girona, presidida per Miquel Santaló i de la qual Subias formava part.³

Malgrat que del contingut de les cartes de Rubió ja se'n desprèn el corresponent contingut de les de Subias, és evident que una correspondència completa pot donar una visió més àmplia,⁴ i és així com finalment, després d'haver-les buscat, sense èxit, a l'Arxiu de la Biblioteca de Catalunya i de l'Escola de Bibliotecàries, hem anat a parar a un fons abundant, específicament dedicat a les biblioteques de Girona i amb molta més correspondència entre Jordi Rubió i Joan Subias.⁵ I així hem pogut completar l'intercanvi de correspondència que

3. Arxiu de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres. Carpeta de temes de «Cultura» amb la inscripció «Documentación anterior al Movimiento».

ADG. Carpeta de la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic de Girona que aplega esborranys d'actes, correspondència, factures i notes que un cop dissolta la Comissió van romandre al Palau Episcopal, des d'on treballava la Comissió, i a l'Arxiu Capitular de la Catedral.

Sobre el funcionament de l'esmentada Comissió i les actes de les seves sessions vegeu Joaquim NADAL i FARRERAS; Gemma DOMÈNECH i CASADEVALL (2015), *Patrimoni i Guerra. Girona 1936-1940*, Girona, Ajuntament. Una part d'aquesta documentació la vaig fer servir a l'article següent, Joaquim NADAL FARRERAS (2016), «La revolució de la màquina d'escriure. Notes sobre la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic de Girona (1936-1938)», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, vol. XXVII, p. 207-234.

4. En el conjunt de cartes de Jordi Rubió que publiquem en apèndix, Rubió esmenta, comenta i respon a cartes de Joan Subias dels dies: 11-VII-1932; 4-I-1934; 22-I-1937; 31-III-1937; 13-IV-1937; 20-IV-1937; 28-VI-1937; 9-VII-1937; 4-VIII-1937; 24-VIII-1937; 25-VIII-1937; 3-IX-1937; 11-IX-1937; 28-IX-1937; 3-I-1938; 5-I-1938 i 4-II-1938, que hem incorporat en la seva pràctica totalitat després que les haguem localitzat.

5. Arxiu de la Diputació de Barcelona, E 66, Expedient 1. Correspondència, 1931-1937. Assumpte: Biblioteca Popular de Girona. E66, Expedient 2. 1937-1939, «Biblioteca Popular de Girona». El contingut d'aquestes dues carpetes depassa del tot el títol concret i es refereix al sistema de biblioteques de tota la demarcació de Girona. El volum d'aquest fons desborda el marc d'aquest article i dona per a una monografia que reservem per a més endavant.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

publiquem a l'Apèndix i que inclou les cartes de Rubió a Subias, que aquest havia guardat amb zel, i les de Subias a Rubió que es troben a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona fins a passar de les 34 inicials a un total de 63.

Josep Massot i Muntaner s'ha referit a l'«enorme correspondència» i a la «copiosa correspondència»⁶ de Jordi Rubió i Balaguer, de la qual la que avui publiquem és només una petitíssima mostra, modesta, que té un cert sabor local, procedeix de dipòsits documentals insòlits, però destil·la un contingut apassionat i apassionant ple d'idees i propostes sobre el món de les biblioteques i les infraestructures culturals de Catalunya.

JOAN SUBIAS GALTER I JORDI RUBIÓ I BALAGUER

D'on venia l'intercanvi de cartes entre aquests dos corresponents? Qui era Joan Subias Galter?

Nascut a Figueres el 1897, va ser amic d'adolescència de Dalí «y autor en la revista coruñesa *Alfar*, del primer artículo crítico importante sobre su pintura» en paraules de Rafael Santos Torroella.⁷ Fill del catedràtic de Filosofia de l'Institut de Figueres Antonio Subias Gonzalvo, es va interessar sempre pel món de l'art, en el qual s'acabaria especialitzant. Fou nomenat director dels Serveis de Cultura de la Diputació de Girona el 1926, i incorporat a la Generalitat a partir de 1931 al servei de la Comissaria delegada de Girona. En els anys de la guerra fou membre (22-7-1936/12-3-1938) de la Comissió de Patrimoni Històric i Arqueològic de Girona, des d'on va participar en el salvament del patrimoni artístic de la província i en l'organització dels fons disponibles, i els recollits, en una proposta de museu medieval, Museu del Poble a la Catedral, sales capitulars i Palau Episcopal. Amb els decrets del conseller Carles Pi i Suñer dels primers mesos de 1938 Joan Subias va deixar, formalment, la seva

6. Josep MASSOT I MUNTANER (2005), *Jordi Rubió i Balaguer. Semblança biogràfica*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, p. 5 i 11 respectivament. La publicació recull el text de la conferència pronunciada per Josep Massot a l'IEC el dia 18 d'octubre de 2005.

7. Rafael SANTOS TORROELLA (2005), *El primer Dalí, 1918-1929, Catálogo razonado*, Madrid-València, IVAM i Publicaciones de la Residencia de Estudiantes, p. 88, on comentant l'obra *Oliveres* de 1921 apunta que la figura masculina que es veu d'esquena mirant a la badia de Cadaqués podria ser Joan Subias Galter.

responsabilitat en el camp de les biblioteques i aquesta és la raó per la qual les cartes separades pel mateix Subias en els fons que hem trobat primer s'aturin el mes de febrer de 1938, mentre que en el fons de la Diputació de Barcelona hi hem trobat cartes posteriors almenys fins al juliol. Podem també afegir que fins ben bé el final de la guerra a Catalunya, Subias va seguir en contacte amb Rubió i es va seguir fent càrrec de la direcció, la supervisió i el pagament, com a mínim, de les obres de la Biblioteca Popular de Girona. La darrera mostra la tenim en una petició que s'arrossegava des del mes d'agost de 1938, formulada pel comissari de Biblioteques a Girona, demanant que es fes un lliurament de 10.000 pessetes a Joan Subias per tal de continuar atenent els pagaments dels jornals i de les obres; la resolució final d'aquesta petició és de 28 de desembre de 1938, signada pel conseller de Cultura.⁸ Cinc setmanes més tard, Subias passaria la frontera camí de l'exili.

El 26 de gener de 1938 va ser adscrit com a segon a la Secció de Monuments Històrics sota la direcció de Jeroni Martorell i a partir de l'11 de maig de 1938 va ser adscrit com a cap de la Secció de Museus. En aquesta condició es traslladà a Barcelona i en molt bona mesura va fer el seguiment de l'itinerari del tresor artístic nacional des de Barcelona i Olot a can Descals de Darnius on Subias es va instal·lar amb la seva família per custodiar els fons que des del mes de maig s'hi anaven traslladant (carta 61, de 6-VII-1938 de Rubió a Subias, preguntant on l'ha d'escriure, i 62 també del 6-VII-1938 de Subias a Rubió indicant-li que l'adreça més segura és a Can Descals de Darnius). Es va ocupar d'aquests fons fins al 7 de febrer de 1939 quan passà la frontera amb la seva família, dos dies més tard que ho haguessin fet els presidents Azaña, Companys i Aguirre, i tots els consellers del Govern de la Generalitat així com una bona colla d'escriptors i intel·lectuals catalans, al costat de milers i milers de ciutadans en un èxode que cada cop ens és més i més ben conegut i que com més va més corprendor es fa.

Subias va tornar clandestinament a peu pel poble fronterer nord-català de les Illes el maig de 1939, fou desposseït de tots els seus càrrecs, depurat, expedientat i suspès de feina i sou. Va refer la seva vida amb treballs editorials i donant

8. Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2. El cap de Secció Sr. Josep Vila Miravittles, de la Conselleria de Cultura, trasllada l'ofici amb l'acord del conseller i l'ordre corresponent el dia 30 de desembre de 1938 a Rubió.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

classe a l'Escola de Llotja i a l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Jordi, de la qual fou catedràtic.⁹

El punt de contacte amb Jordi Rubió i Balaguer li venia del fet que en el seu nomenament de 1926 hi anava incorporada la competència en matèria de biblioteques que aniria mantenint de forma successiva fins al gener de 1939, i la direcció de la Biblioteca Popular de Figueres de forma excepcional. En el traspàs de la Diputació de Girona a la Generalitat es degué suscitar algun dubte sobre la continuïtat de Subias en el tema de les biblioteques i Jordi Rubió es va afanyar a dissipar qualsevol d'aquests dubtes amb una carta del 16 de novembre de 1931: «Insisteixo, com vaig apressar-me a dir-li de paraula, que'l meu desig és que vostè segueixi exercint d'acord amb el Consell de Cultura i amb mi, l'acció vigilant que amb tant de profit ha vingut portant a terme'ls darrers anys. És a dir que, mentre V. hi vingui bé, em sembla que V. hauria de seguir actuant com a delegat de la Direcció Tècnica, en tot el que convingui en les biblioteques gironines».¹⁰

No descobrirem ara l'envergadura descomunal de la trajectòria personal i de l'obra de Jordi Rubió i Balaguer. Disposem d'eines suficients que ens estalvien d'entrar en el detall i a les quals podem remetre per tal d'establir un marc de referència tot posant l'èmfasi en la política de biblioteques. Així, Rosalia Guilleumas i Amadeu Soberanas, directament vinculats amb la Biblioteca de Catalunya, van publicar ja fa temps una cronologia i bibliografia.¹¹ Per altra banda, hi ha una edició de l'obra de Jordi Rubió en tretze volums editada per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat i de la qual Núria Mañé n'ha publicat en volum apart uns *Índexs*,¹² d'utilitat indiscutible.

Finalment, el perfil biogràfic que en va fer Josep Massot i que ja hem esmentat estableix una densa síntesi de la vida i l'obra d'aquest científic i humanista de cap a peus que va ser Jordi Rubió.

9. Joaquim NADAL FARRERAS (2016), *Joan Subias Galter (1897-1984). Dues vides i una guerra*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

10. Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66. Exp. 1, Carta mecanoscrita de 16 de novembre de 1931, adreçada per Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias Galter (còpia sense signar).

11. Rosalia GUILLEUMAS; Amadeu SOBERANAS (1985), *Bibliografia i cronologia de Jordi Rubió i Balaguer (1887-1982)*, Barcelona, Diputació Provincial.

12. Núria MAÑÉ (2004), *Índexs de les obres de Jordi Rubió i Balaguer*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat - Institut d'Estudis Catalans - Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

D'aquesta semblança, i de cara a aquesta correspondència que publiquem, ens interessa subratllar sobretot diversos aspectes: en primer lloc, una obvietat familiar; Rubió culmina una nissaga de savis que arrenca de Joaquim Rubió i Ors, continua amb Antoni Rubió i Lluch i culmina amb Jordi Rubió i Balaguer. En segon lloc, cal destacar la seva formació germànica construïda amb mètode, meticulositat, esperit científic i sentit institucional com a bigues mestres. Rubió tenia al cap les estructures culturals del país i la base humana per fer-les rutllar. Podem dir que en el terreny de les biblioteques Rubió va culminar la proposta de la Mancomunitat i la va fer excel·lir fins i tot en unes circumstàncies difícils; i ho féu amb una dedicació exemplar i un sentit de l'obligació i un gust per la devoció que traspuen noucentisme pels quatre costats. Només a tall de recordatori repassem la cronologia bàsica del personatge: el 1910 entra com a professor auxiliar a la Universitat de Barcelona, el curs 1913-1914 esdevé professor dels Estudis Universitaris Catalans, el 1913 Prat de la Riba li proposa la direcció de la Biblioteca de Catalunya que assumiria de 1914 a 1939, el 1915 s'incorpora com a professor de l'Escola de Bibliotecàries, de la qual esdevindria el director el 1930 després d'una etapa en els anys de la Dictadura en què fou separat de l'escola junt amb alguns altres companys.¹³ El 1926 es va fer càrrec de la direcció de la revista dels Estudis Universitaris Catalans.

En els anys de la República va participar del projecte reformista de la Generalitat de Catalunya i va formar part del Consell de Cultura en la Ponència d'Arxius, Biblioteques i Belles Arts. Quan el 2 de juny de 1936 es va restablir la Llei de protecció del patrimoni de 1934, Jordi Rubió fou encomanat de la Secció de Biblioteques al costat d'Agustí Duran i Sanpere (Arxius), Joaquim Folch i Torres (Museus), Jeroni Martorell (Monuments) i Pere Bosch i Gimpera (Excavacions). Aquestes cinc seccions, després de la sublevació militar del 18 de juliol i els dies posteriors, es va reduir a tres grups de salvament amb Martorell al càrrec dels monuments i el patrimoni, Duran a càrrec dels arxius i Rubió a càrrec de les biblioteques.

En els anys de la guerra Rubió va contribuir a la creació del Servei de Biblioteques al front (17 de febrer de 1937),¹⁴ dels Serveis de Cultura al front (13

13. Assumpció ESTIVILL I RIUS (1992), *L'Escola de Bibliotecàries, 1915-1939*, Barcelona, Diputació de Barcelona - Universitat de Barcelona.

14. Maria C. CUGUERÓ I CONCHILLO; Maria Teresa BOADA I VILALLONGA, i Vicenç ALLUÉ I BLANCH (1995), *El Servei de Biblioteques del front 1936-1939*, Barcelona, Diputació de Barcelona.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

de setembre de 1937), va impulsar el Bibliobús que atenia el territori i el front i va mantenir el seu compromís antifeixista col·laborant amb la Institució de les Lletres Catalanes i participant en la gasetta radiada de la ILLC.¹⁵

Totes aquestes responsabilitats són les que acrediten la relació epistolar amb Subias encara que sigui una molt petita part de la *copiosíssima* correspondència que s'ha conservat en diversos fons a la Biblioteca de Catalunya, a la Diputació de Barcelona i a l'arxiu familiar de la família Rubió.

UN PROGRAMA, UNA IDEA

Darrere la política d'organització del Patrimoni Històric, Artístic i Científic de Catalunya definida per la llei de 1934 hi havia una idea bàsica: crear una xarxa de serveis i equipaments, infraestructures, al servei de la cultura i el patrimoni. Rebrotava en un cert sentit el capteniment de la Mancomunitat i quan les cinc seccions es van reduir a tres en els inicis de la guerra és evident que darrere la política d'Arxius, de Biblioteques i de Monuments i Museus hi havia tot un sistema.¹⁶ Una institució nacional per començar: Arxiu General de Catalunya, Biblioteca Nacional de Catalunya, Museu Nacional d'Art de Catalunya, i per dessota una xarxa que en el camp dels arxius es definia sobre la base comarcal, en el cas de les biblioteques integrant les públiques provincials al sistema i desplegant la xarxa de biblioteques populars, i en el cas dels museus amb la definició territorialitzada dels anomenats «museus del Poble». Jordi Rubió va

15. Maria CAMPILLO (1994), *Escriptors catalans i compromís antifeixista (1936-1939)*, Barcelona, Curial - Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Maria Campillo destaca el programa del 3 de setembre de 1938 dedicat al tema de «Les biblioteques sota les bombes».

16. Disposem d'unes quantes aproximacions generals a la política de la Generalitat sobre el patrimoni històric artístic i científic i sobre la incidència de la Guerra Civil en el desplegament d'aquestes polítiques en un context d'emergència; Miquel JOSEPH I MAYOL (1971), *El salvament del patrimoni artístic català durant la Guerra Civil*, Barcelona, Pòrtic; Jaume MASSÓ I CARBALLIDO (2004), *Patrimoni en perill*, Reus, Centre de Lectura; Clara ESTRADA I CAMPANY (2007), *El Servei del PHAC. La tasca d'Agustí Duran i Sanpere durant la República i la guerra (1931-1939)*, Barcelona, Ploion; Maria Josep BORONAT I TRILL: «1936-1939. La salvaguarda del tresor artístic català», a *Cent anys de la Junta de Museus de Catalunya, 1907-2007* (2008) Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, i FRANCISCO GRACIA; Glòria MUNILLA (2011) *Salvem l'art! La protecció del patrimoni cultural català durant la Guerra Civil*, Barcelona, La Magrana. Hem avançat molt, però el tema, que ha començat a desvetllar un gran interès, té encara un llarg recorregut.

ser un activista pragmàtic en aquest aspecte: amb el trasllat de la Biblioteca de Catalunya del Palau de la Generalitat als vells edificis de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, amb la recerca d'emplaçaments per a les biblioteques públiques generals (que integrarien els béns i llibres confiscats arran de la revolució) i amb el desplegament ambiciós de la xarxa de biblioteques populars.

En tenim prou amb dos exemples. El primer, que integra una referència a la Biblioteca de Catalunya i a la Pública de Girona, quan li diu a Subias que cal intentar com sigui un gran equipament a Girona, sense miraments ni escarafalls: «Tampoc no era cap lloc ideal el que ens donaren per a Biblioteca de Catalunya... i miri!» (carta núm. 16, 3-IV-1937) i el segon exemple referit a Olot i ple de sentit institucional quan es parlava de concentrar la popular i la municipal d'Olot en un local del Casino: «De tota manera em fa angúnia que una institució de la Generalitat deixi casa pròpia per anar, com qui diu, de lloguer. Si l'edifici de les cúpules pogués ésser ampliat com a Figueres, no sé si preferiria continuar-hi vivint. Depèn del que ofereixin al Casino» (carta núm. 31, 21-VIII-1937).

LA GUERRA I ELS LLIBRES. BIBLIOTEQUES I BIBLIOTECÀRIES

Rubió alternava en la seva activitat i en la seva correspondència l'activisme científic, metodològic, doctrinal, en matèria bibliotecària d'una banda i un to de confiança paternal, de tendra dedicació fins al més petit detall als aspectes més quotidians de la vida de les biblioteques, dels llibres i de les bibliotecàries.

En tenim mostres concloents publicades. Primer en el que pertoca a la versió més intimista i entranyable a través del testimoni riquíssim i evocador amb l'epistolari que s'ha conservat de Rubió amb el seu fill Manuel Rubió i Lois allistat i al front.¹⁷ En aquestes cartes les percepcions generals, i els comentaris sobre la guerra, es combinen amb apunts de caràcter totalment familiar i domèstic, entrant a tractar la salut, la dieta, les condicions de vida al front i la rereguarda; el tabac que el fill separa per fer arribar al pare, i l'admonició del pare demanant-li que no ho faci i que el guardi per a un cas de necessitat o d'intercanvi més peremptori. Després de tot un dia de bregar amb llibres, l'anotació al fill

17. Jordi RUBIÓ I BALAGUER; Manuel RUBIÓ I LOIS (1996), *Cartes de la guerra. Maig 1938 - Gener 1939*, edició a cura de Jordi Galofré, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

explicant que quan ha arribat a Sant Boi de Llobregat, ha anat a collir herba per als conills dona justament el punt, el contrapunt, a la figura de l'intel·lectual i el dota d'un sentit pragmàtic de la vida i d'una profunda humanitat. I disposem també de les anotacions de caràcter bibliotecari que féu Jordi Rubió durant la guerra i que ens permeten un marc de referència per a les cartes que publiquem i per la dedicació vocacionalment obsessiva a les biblioteques.¹⁸ Aquestes notes es concentren majoritàriament l'any 1936, pràcticament cap no és de la província de Girona i no coincideixen amb la temàtica cronològicament posterior de l'epistolari que publiquem, però s'ajusten del tot a l'esperit que animava l'acció del Servei de Biblioteques i ens ajuden a donar sentit de continuïtat a l'epistolari.

Però més enllà d'aquestes dues mostres concretes trobem en les cartes un destil·lat de doctrina bibliotecària que convé subratllar perquè esmalta la totalitat de la correspondència. Ja el 1927 a la carta núm. 1, Rubió comenta a Subias que malgrat la petició que li fa en nom de la Srta. Justa Balló, no pot atendre aquesta petició i arran del fet que Justa Balló havia renunciat a la seva condició d'estudiant de l'Escola de Bibliotecàries en solidaritat amb el professorat cessat afirma a Subias: «Jo sóc partidari que les bibliotecàries facin de bibliotecàries. El dia que, sigui on sigui, s'obri la mà ens serà molt difícil mantenir la indispensable unitat de mètodes i d'ideals de treball en les biblioteques».

Deu anys més tard i ja en plena guerra sosté la indispensable unitat del servei i li diu a Subias (carta núm. 11 de 23 de gener de 1937): «No prengui a *boutade* si li dic que em refio poc de les biblioteques que no controli el servei». I encara és més clar i contundent en la carta següent (carta núm. 12, de 8 de febrer de 1937) quan formula un autèntic programa de futur: «Cal adaptar les biblioteques a les necessitats del moment, si no volem que perdin relleu i passin a la categoria de les institucions superades».

Més enllà d'aquestes qüestions de filosofia general, de concepte, del servei bibliotecari i de política bibliotecària hem de remarcar algunes reflexions que es desprenen d'altres cartes o fins i tot el detall del seguiment del servei. Així a la carta núm. 3 (9-I-1932) comunica a Subias que li fa arribar les instruccions que ha donat a les bibliotecàries després del canvi d'impressions que havien mantingut arran de la novena reunió. A la carta núm. 5 (13-VII-1932) després

18. Anna GUDAYOL (2007), «El salvament de les biblioteques catalanes durant la Guerra Civil: les notes de Jordi Rubió», *Estudis Romànics*, 29, p. 213-234.

de comentar amb Subias que la bibliotecària d'Olot Sra. Font li ha comunicat que ha establert o establirà lots circulants de llibres per a Sant Jaume de Llierca i Sant Feliu de Pallerols, Rubió no es pot estar d'exclamar-se: «Això és de les coses que més il·lusió em fan de la tasca de les biblioteques i que les farà estimar més». Finalment, en aquest terreny del funcionament bibliotecari, quan s'acosta el dia del llibre de 1934 a la carta núm. 8 (7-IV-1934) li comunica a Subias que ha decidit obrir un camí nou en la celebració consistent en l'adquisició, com li suggerien algunes bibliotecàries, dels llibres demanats pels usuaris i lectors i que no posseís la biblioteca i reduir en paral·lel les adquisicions destinades als infants; posa a disposició d'Olot i Figueres 250 pessetes per a cada biblioteca per iniciar aquest procediment i hi afegeix «que les adquisicions de llibres les facin en les llibreries de la localitat o en la forma que V. aconselli».

UN AMBIENT ENRARIT: LES PRESSES DE RUBIÓ

Tota la informació que recullen aquestes cartes dona molt el to de l'esperit que animava els treballadors de la cultura, de l'entusiasme i les energies esmerçades en les polítiques culturals en temps de guerra, i de les dificultats pròpies de les circumstàncies que es vivien a la rereguarda.

En el conjunt de correspondència que hem localitzat i en estreta relació amb el Servei que dirigia Jordi Rubió hem trobat una carta de Pere Bohigas,¹⁹ que es desplaçava sovint a Girona per encàrrec del Dr. Rubió i que el 26 d'agost de 1937 li deia a Joan Subias:

Benvolgut amic: Us escric per ratificar-vos l'encàrrec dels tres rotlles de Leika, de què em vareu parlar. Pel pagament tindreu la bondat d'adreçar-vos al director de la Biblioteca, que penso que lliurarà de pressa la quantitat.

Tinc moltes ganes de tornar a Girona on es pot treballar tan bé i voltat de tantes atencions. Creieu-me que ara a Barcelona un no s'hi troba bé. Les botigues tanquen a les sis. A la biblioteca tanquem a les set. Els carrers són foscos com una gola de llop. Les alarmes sovintegen. En suma, és molt desagradable.

19. ADG. Carpeta amb documentació de la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic de Girona (1936-1938).

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Espero doncs que ens tornarem a veure aviat per Girona, i que ací podré treballar sense neguit i sense cap limitació com he fet fins ara. En Rubió us està molt agraït de les facilitats que m'heu donat i de la manera que m'heu tractat.

Amb molts records per als amics gironins resta el vostre afm. Pere Bohigas.

Conscient de l'ambient de tranquil·litat i de treball que es respirava a Girona, Rubió li diu a Subias quan Pere Bohigas ja ha tornat a Girona (carta núm. 36, de 14 de setembre de 1937): «Saludi molt en Bohigas. De bona gana l'hagués acompanyat. Passo el dia entre expedients i fusters. Si no fossin les nits...».

És clar que la mateixa evolució de la guerra alteraria aquesta visió de ciutat reposada i és ben sabut que en els darrers mesos de 1938 i durant el mes de gener de 1939 Girona es va convertir en una ciutat refugi per on anirien passant les onades successives de fugitius que tractaven d'arribar a la frontera i escapar de la repressió franquista. Els testimonis que s'han publicat de la Girona dels darrers mesos de la guerra parlen d'una ciutat caòtica i un autèntic Cafarnaúm dramàtic.

Rubió ho veia venir i apressava més i més Subias per tractar de deixar les coses acabades abans que la penúria generalitzada ho deixés tot parat per manca de proveïments i de material.

És el que transmeten les cartes 51 i 52 de 17 de gener i 25 de gener de 1938 respectivament i on tot parlant de la Biblioteca Popular de Girona diu: «Una biblioteca tancada em posa neguitós i pertot arreu n'he de tenir al meu voltant»; i a la segona rebla el clau quan ja sap que tenen tota la part administrativa resolta: «Ara que tenim en ordre els papers, encara m'entra més impaciència de saber que les obres progressen normalment».

Sense en cap moment esmentar d'una manera explícita les adversitats de la guerra, Rubió no para d'expressar el seu neguit i pressa: «Tinc por que perdrem una ocasió única» (carta núm. 11, 23-I-1937), «Convé posar-s'hi de pressa» (carta núm. 13, 18-II-1937), «De tota manera, no és cosa de destorbar amb petits escrúpols una solució tan urgent» (carta núm. 16, 3-IV-1937), «Se'ns tira al damunt la inauguració i hem de desensopir allò que s'arrossega ja fa tant de temps» (carta núm. 19, 23-IV-1937), «Quan més triguem, majors dificultats trobarem» (carta núm. 26, 31-VII-1937) o «Amb les dificultats actuals els molts detalls de decoració i mobiliari que falten es faran molt més difícils» (carta núm. 38, 5-X-1937).

Rubió no parava de pensar en els llibres, però pensava en els llibres i les seves circumstàncies i es neguitejava quan veia que el programa que tenia al cap s'anava endarrerint i podia quedar compromès per l'evolució dels esdeveniments.

EL SENTIT PRÀCTIC I L'ESTÈTICA DE LES COSES SENZILLES

Jordi Rubió a les seves cartes transmet una gran seguretat en el que fa i en el que vol. Supervisa els projectes, els analitza bibliotecàriament, es fixa en les dependències, les seves mesures i capacitat i si hi ha o no espai per a un dipòsit, es fixa en els mobles, en el taulell, en els despatxos, en el color de les parets, dels mobles i de les cortines. Té clar que les opcions no són neutres i d'una decisió o d'una altra depèn que «a la biblioteca s'hi pugui estudiar o sols passar-hi l'estona» (carta núm. 33, 1-IX-1937). La mostra més clara, més transparent, d'aquestes qüestions es desprèn del contingut d'algunes cartes sobre la nova Biblioteca Popular de Palafrugell, començant per una carta escrita i datada significativament el dia de Sant Jordi de 1937: «La taula amb tres calaixos és massa gran per a la portera i haurà d'anar al despatx. En canvi, ella en necessita una de petita. Al despatx, uns armaris horriblement pintats de verd tampoc ho eren més que per fora. [...]. S'ha de fer un taulell a l'americana, posat de manera que la bibliotecària doni l'esquena a les portes de la sala de conferències. I tot plegat allò queda fred» (carta núm. 19, 23-IV-1937). La taula, la cadira, el taulell, el color... l'ambient. Tot tan simple i tan complex alhora. La carta de 2 de juliol de 1937 (carta núm. 24) ho explicita més encara i m'ha semblat prou entranyable per triar-ne un passatge com a títol de l'article: «Vigili V. la pintura de les parets per entonar-la amb els mobles. **Un gris verdós, clar, si l'ensopeguen, pot fer bonic**».

En aquesta mateixa carta precisa al mil·límetre la problemàtica del taulell: «Del taulell voldria saber les dimensions màximes que podrà tenir d'amplada i fondària tenint en compte el joc de la cadira i el pas que ha de quedar lliure entre la porta, que serà tancada d'ordinari i les ales del taulell». Com és natural, aquest sentit del detall és el que Rubió transmetia i ensenyava a l'Escola; no és estrany doncs que Antònia Matosas, quan es féu càrrec de la direcció de la Biblioteca de Palafrugell, mantingués un mateix to detallista i en una carta a Joan Subias de 3 de febrer de 1938 li fa saber que ja té la tela de les cortines,

que troba petits els llums i afina fins a preguntar: «I els taps de goma per a les cadires, es poden trobar?».²⁰

UN EPISODI DOLORÓS

Jordi Rubió tractava sempre amb especial predilecció les bibliotequeres. Sabia fins a quin punt podien animar la vida cultural de les biblioteques i de les respectives poblacions. Tractava d'informar-les, aconsellar-les, conduir-les com es desprèn per exemple de la carta núm. 44 (19 de novembre de 1937) que adreça a Subias per informar-lo de l'arribada de les bibliotecàries Antònia Matosas i Carme Portella, les quals ha triat per destinar-les a la posada en servei de la biblioteca de Palafrugell.

Pel gener de 1938 a la mateixa biblioteca la policia va anar a detenir Carme Portella Feliu. Jordi Rubió li demana a Subias que investigui i que s'interessi al màxim per la bibliotecària afectada (carta núm. 53, 2 de febrer de 1938). Subias respon primer amb una postal (núm. 54) i amb una carta (55, del 7 de febrer de 1938) on informa Rubió que «Sembla, pel que m'han dit a l'oficina corresponent que ací hi va passar tan sols de camí de Barcelona d'on era reclamada per l'organització que persegueix l'espionatge». Rubió no triga gens a dir-li a Subias que ell tampoc no ha pogut fer res (56, 10-II-1938).

Gràcies a un fill, Ramon Monreal Portella, disposem de l'auto de processament de 9 de febrer de 1938, amb segell del Tribunal d'Espionatge i Alta Traïció, Jutjat núm. 1, que acusa les germanes Josefina i Carme Portella Feliu d'haver ofert «a Ester Boixador Servat mandarle por correo unas hojas fascistas con himnos de Falange española, habiendo recibido la Ester por correo una hoja de carácter fascista que es la que obra unida a folio 2 de este sumario, la cual fue mandada según la referida Ester por dicha citada Portella o por otros elementos que estaban en combinación con las mismas». El fet és que Carme Portella va sortir de la presó el mes de juny, que es va reincorporar amb normalitat al seu treball de Palafrugell, que va cobrar els havers endarrerits

20. Joaquim NADAL FARRERAS (2016), *Joan Subias Galter (1897-1984). Dues vides i una guerra*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, p. 170.

dels mesos del seu captiveri, i que va participar amb gran alegria als actes de la inauguració de la biblioteca el dia 24 de juliol de 1938.²¹

GIRONA, FIGUERES, OLOT I PALAFRUGELL: UN ESTUDI DE CAS

De tota la correspondència recollida es desprèn que el tema de Figueres és l'ampliació de la Biblioteca Popular, el d'Olot és la fusió de la Popular i la Municipal en un nou local i en el cas de Palafrugell les obres per acabar la nova Biblioteca Popular, dotar-la i posar-la en servei. En el cas de Palafrugell les cartes 58 (16 de maig de 1938), 59 (25 de juny de 1938) i 60 (2 de juliol de 1938) expressen el neguit per anar acabant i deixar la biblioteca en condicions d'entrar en servei. Tota la preocupació de Jordi Rubió per les bibliotecàries, pels llibres i amb caràcter previ per les obres, destil·la una sensibilitat molt especial, lligada al més petit detall, com hem vist. La biblioteca s'inauguraria el 24 de juliol de 1938 per part del president Companys, i encara no un mes abans, el 25 de juny de 1938 (carta 59), Rubió li demanava a Subias que passés per Palafrugell a fer un darrer cop d'ull, estimular les bibliotecàries, perquè «estic segur que acabarà de fer amables aquelles sales que tan crues semblaven de bon principi».

El cas més complex és el de Girona.²² Coincideixen dos problemes d'una naturalesa lleugerament diferent. D'una banda, Rubió, d'acord amb Subias, promou un conveni entre l'Ajuntament i la Generalitat per convertir la Biblioteca Municipal de la Rambla en una nova Biblioteca Popular després de fer-hi les obres corresponents.²³ El projecte s'encarrega a Emili Blanch i Jordi

21. Ramon Monreal Portella ens ha facilitat còpia de l'auto de processament, un text biogràfic de la seva mare escrit per ell mateix, el conjunt d'escrits de les companyes de presó per acomiadar-se'n quan es va saber que sortia. Delació i veïnatge d'una banda i una certa ambigüitat de l'altra ens fan agafar aquests fets amb molta cautela. Vegeu també sobre la biblioteca de Palafrugell l'article de Sílvia MARIMON «Bibliotecàries al peu del canó», *Ara*, 11 d'agost de 2013.

22. La carta núm. 21, de 28 de maig de 1937, de Joan Subias a Jordi Rubió planteja sintèticament la problemàtica al voltant de les biblioteques de Girona, la seva ordenació i reorganització i aporta algunes dades significatives dels locals en joc a l'inici de les gestions.

23. La Comissió Permanent de l'Ajuntament de Girona acordà el traspàs de la Municipal de la Rambla a la Generalitat el dia 30 d'abril de 1937; el Govern de la Generalitat per un decret del 18 de maig estableix la Biblioteca Pública de Girona que comprenia els llibres incautats, els llibres de l'exbiblioteca Provincial i la nova Biblioteca Popular; finalment un decret de la Conselleria de Cultura de 18 de juny de 1937 signat pel conseller Carles Martí Fedec i pel president

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Rubió hi objecta les dificultats per disposar d'un dipòsit i el malbaratament de recursos que significa la construcció d'una galeria de no més enllà d'un metre d'amplada i que amb aquestes mides només podrà servir de llarg passadís per conduir els lectors i usuaris de la biblioteca cap als serveis higiènics. De fet, les obres s'allargarien fins al final de la guerra; tot i que, com hem vist, Subias des de maig de 1938 ha passat a ocupar-se del patrimoni artístic i s'ha acabat instal·lant a Darnius, podem acreditar que en una data tan tardana com el 10 de gener de 1939 Subias encara va rebre una carta de Josep M. Dalmau Massa que s'ocupava del Servei de Monuments des de Girona amb la liquidació de les obres de la Biblioteca Popular; faltava menys d'un mes per a l'arribada de les tropes franquistes a Girona,²⁴ i això corrobora la vigència de la bestreta de 10.000 pessetes acordada pel conseller de Cultura a nom de Joan Subias amb data 28 de desembre de 1938. En realitat, el mateix Rubió ja s'havia afanyat pel maig de 1938 (carta núm. 58, 16 de maig de 1938) de fer-li saber a Subias que ja estava al cas del seu nomenament, si bé li demana que segueixi vetllant per les biblioteques i ocupant-se'n com ho havia fet fins aquell moment, posant un èmfasi especial en la de Girona. Rubió se seguiria escrivint amb Subias fins al 12 de juliol de 1938 en una carta adreçada ja a can Descals (carta núm. 63) i on li diu només d'encetar la lletra: «Li envejo el paper de guardador de tresors». A partir d'aquell moment, i malgrat ser conscient que Subias se seguí ocupant dels temes, Rubió deixà d'escriure-li i ho féu, en substitució, a Carles Rahola, no sense advertir que ho fa per no carregar més de feina Subias.²⁵

D'altra banda, el tema bibliotecari de Girona tenia tot un altre abast: calia triar, ordenar, classificar els llibres del Seminari, calia catalogar els llibres i els manuscrits de la Biblioteca de la Catedral i calia buscar un local adient per a la ubicació de la Biblioteca Pública de Girona que feia anys que s'arrossegava en el soterrani de l'antic convent dels Caputxins i des de 1841-1845 seu de l'Institut de Girona. Es debateren diverses opcions amb alternatives entre el Palau

---

Lluís Companys disposa l'acceptació de la cessió de la Biblioteca Municipal de Girona. DOGC, núm. 172, any V, vol. II, dilluns 21 de juny de 1937, p. 1042.

24. NADAL (2016), p. 173.

25. Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2. Les cartes creuades entre Rubió i Rahola van pujant de to pessimista a mesura que s'acosta el final de la guerra a Catalunya, però contenen també intercanvis intel·lectuals i bibliogràfics i unes tendríssimes manifestacions d'amor de Rahola pel seu primer nét que acaba de néixer. Deixarem, però, aquestes expansions, i el context duríssim, per a un altre moment.

Episcopal, la casa Falló en el mateix Palau i el Palau del Vescomtat, ara conegut com a casa Agullana. Entremig calia també pensar en una solució intermèdia perquè calia desallotjar l'Institut, on s'hi volia instal·lar una Escola de Treball. Les dificultats d'aquesta operació bibliotecària van inquietar sempre molt Jordi Rubió, que no ho acabava de veure clar. Primer es pregunta: «No hi ha cap convent bo?» (carta núm. 11, 23-I-1937), el 3 d'abril de 1937 (carta núm. 16) expressa la seva alegria perquè sembla que s'ha trobat una solució: «Es veu que no ens podem escapar dels Palaus Episcopals... La qüestió és que la Biblioteca visqui». Més tard, el 2 de juliol de 1937 Rubió se sent satisfet per l'oportunitat que s'obre al Palau del Vescomtat (carta núm. 24). El 19 de novembre de 1937 (carta núm. 44), Rubió, potser ja desenganyat de les perspectives immediates per a una biblioteca pública a Girona ha decidit concentrar-se en la Biblioteca Popular de la Rambla que vol acabar fent servir de totes dues coses alhora: «El meu pla fóra passar-me dos dies treballant sense parar a Girona amb una bibliotecària seleccionant els llibres de la Rambla que haguessin de quedar-hi. Després triar dels del Seminari i de la Provincial allò més útil que poguéssim dur a la Rambla». Mentre, però, envia diverses vegades Pere Bohigas a Girona a inventariar i descriure els fons de les biblioteques eclesiàstiques de Girona; d'aquesta feina en quedaria un inventari que encara s'utilitza a l'Arxiu Diocesà de Girona.

Al costat de les grans qüestions de fons, el model bibliotecari i les seues de les diferents biblioteques, Rubió es va haver de trobar amb algunes interferències, pressions i recomanacions sorgides de l'Ajuntament o de les diferents instàncies de les autoritats republicanes de la Generalitat, o de la mateixa Comissió de Patrimoni, gairebé sempre per col·locar subalterns i vigilants. El novembre de 1936 (carta núm. 46, 23 de novembre de 1937) un d'aquests episodis va aconseguir treure Rubió de polleguera i fulminà dialècticament les pressions amb una contundència que expressava autoritat:

He rebut a informe una comunicació del Sr. Comissari delegat al Conseller de Cultura dient que a petició dels Ponents de Biblioteques de la Comissió de Patrimoni de Girona, proposa el nomenament d'un porter per al Palau del Vescomtat (un tal Gelada) i resol que prengui possessió tot seguit, amb caràcter provisional del seu càrrec.

Bé. Si a Girona funcionen autònomament uns ponents de Biblioteques i aquests Senyors creuen que ni per atenció, m'han de tenir al corrent dels seus treballs, no cal que jo em preocupi per les Biblioteques de Girona.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Ja ho pot comunicar a la Comissió de la qual V. deu formar també part. Aquest procediment és entorpidor i poc cortès.

Li prego que em posi al corrent perquè jo em pugui fer càrrec de l'afer i informar al Conseller.

La dificultat objectiva i la magnitud del tema de Girona expressen prou bé l'abast de les reformes proposades i de l'estructura d'un sistema bibliotecari que en plena Guerra Civil s'estava esbossant i que en molts aspectes experimentaria un endarreriment de vint anys arran del desenllaç de la mateixa guerra.

LES BIBLIOTEQUES, UNA RELIGIÓ LAICA

Girona, Figueres, Olot i Palafrugell són com a estudi de cas només una petita mostra que es podria extrapolar al conjunt del territori per acabar de copsar l'envergadura de la tasca duta a terme basada en la voluntat implacable de definir una xarxa de biblioteques de referència, una de biblioteques populars, i les presses per deixar la feina feta i acabada ateses les circumstàncies de la guerra. I encara la selecció, ordenació i preservació de les biblioteques confiscades, l'organització del Servei de Biblioteques del Front i la dotació, organització i definició dels fons i els itineraris del Bibliobús.

Aquest repertori incomplet i una mica heterogeni de cartes ja ens dona la dimensió autèntica de la feina empresa per comparació amb la dimensió reduïda del testimoni que aportem. Una feina que va salvar biblioteques, va sistematitzar fonts, va difondre la lectura i va establir com a irreversibles algunes realitats bàsiques, per molt que canviessin de nom en la immediata postguerra, que es van dissenyar i desplegar en aquesta etapa convulsa i fructífera alhora.

Les biblioteques amb Jordi Rubió i Balaguer van ser com una religió laica, amb mestre i deixebles, vocacions, i un lliurament a la feina sense límits, com qui va a les missions, conscients de la missió reparadora de la cultura i de la lectura.

EPÍLEG

L'any 1940 Jordi Rubió i Balaguer, apartat de totes les seves responsabilitats anteriors, es va incorporar a l'editorial Salvat per dirigir l'Enciclopèdia Salvat i, apartat de tota responsabilitat institucional, es lliurava a la seva tasca científica.

El mateix any 1940, Joan Subias, expedientat, depurat i suspès de feina i sou, agafaria el tren de Figueres, faria un viatge de cinc hores, s'instal·laria en una dispesa a Barcelona i tractaria de refer la seva vida i la seva subsistència i la de la família mentre l'esposa i els fills l'esperaven a la Casa Subias de la plaça de l'estació de Figueres.

Tots dos, cadascun en el seu camp, se'n sortirien, però cap dels dos no tornaria mai als àmbits institucionals en què un i altre havien tingut un paper molt rellevant.

Tots dos van mantenir sempre, més enllà de les relacions institucionals, una correspondència de caràcter personal, que es conserva a l'arxiu de la família Rubió, on trobem, pels anys posteriors a la Guerra Civil, especialment el 1952, diverses cartes breus de Subias a Rubió sobre les galerades de la primera edició de la *Historia general de las literaturas hispánicas*, i els capítols de Rubió per a aquesta obra. Subias treballava per a l'editorial Barna que promovia Albert Puig Palau i Rubió escrivint per a l'editorial. Els seus camins s'havien tornat a trobar.

DOCUMENTS

APÈNDIX

Una correspondència de Jordi Rubió i Balaguer amb Joan Subias Galter (1927-1938)

Un primer grup de cartes datades entre 1927 i 1934 procedeixen de l'Arxiu de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres. Fons personal del professor Joan Subias Galter, 1927-1938.

La majoria de les cartes de Jordi Rubió dels anys 1937 i 1938 provenen de l'Arxiu Diocesà de Girona, carpeta de la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic (1936-1938).

La majoria de les cartes de Joan Subias les hem pogut localitzar a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1 i 2, on també figuren la pràctica totalitat de les còpies de les cartes de Jordi Rubió a Joan Subias, i algunes cartes de Rubió a Subias, en còpia, que no figuren a cap dels altres arxius esmentats. Totes les que provenen de l'arxiu de la Diputació de Barcelona porten la seva corresponent referència.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

1

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Arxiu de l'IRMF. Fons personal del professor Joan Subias Galter, 1927-1938. Barcelona, 27 de setembre de 1927. (Particular) Carta mecanoscrita en català. Encapçalament: Dirección Técnica de Bibliotecas Populares de la Diputación Provincial de Barcelona.

Sr. Joan Subias Galter

Biblioteca Popular

Figueres

Benvolgut Sr. i amic:

La Srta. Balló²⁶ em demana que jo escrigui a V. dient-li l'opinió que vaig formar d'ella el temps que la vaig tenir com deixeble a l'Escola de Bibliotecàries, abans de la meua destitució. I com que el record que tinc de la seva aplicació, capacitat i vocació és encara ben viu, tinc molt de gust en complaure-la.

Tinc entès que la Srta. Balló vol presentar-se al concurs convocat per la Diputació de Girona per a omplir les vacants existents a Figueres i a Olot. Crec per tant obligació meua repetir a V. el que ja vaig dir de paraula a aquella Senyoreta el dia que va comunicar-me les seves esperances. Jo sóc partidari que les bibliotecàries facin de bibliotecàries. El dia que, sigui on sigui, s'obri la mà, ens serà molt difícil mantenir la indispensable unitat de mètodes i d'ideals de treball en les biblioteques. Ara bé: si aquest criteri no és convertit en norma absoluta per a la provisió de places, i s'ha de fer alguna excepció, crec preferible que sigui feta, en tot cas, en favor de qui, no sols té capacitat per a exercir molt bé el càrrec, sinó que ha demostrat vocació per la carrera, i ha fet sacrificis per seguir-la, molt abans de tenir possibilitats de treure'n profit material. Aquest és el cas de la Srta. Balló, la qual demés d'això, pel seu conei-

26. Justa Balló va renunciar a seguir els seus estudis a l'Escola de Bibliotecàries l'any 1924 per solidaritat amb Ferran Valls i Taberner, Ramon d'Alòs-Moner, Carles Riba, Rafael Campalans i Jordi Rubió (tots ells relacionats amb l'Escola de Bibliotecàries) que havien signat, junt amb altres professors de la Universitat Industrial, una carta contra la intromissió del baró de Viver (conseller de Cultura) en els afers interns de l'Escola Industrial. Més endavant Justa Balló seguiria els seus estudis, l'any 1933 seria bibliotecària de les biblioteques de Figueres i Pineda, l'any 1935 obtindria una beca per a estudiar a Anglaterra les *county libraries*, aquell mateix any s'encarregaria de la Central de Biblioteques Populares i de l'organització de les biblioteques filials i el 1938 seria l'encarregada del Bibliobús.

xement de l'anglès pot adquirir sola molts dels coneixements que s'aprenien a la vella Escola.

Perdoni aquesta oficiositat meva, filla de l'interès que va inspirar-me sempre la Srta. Balló, a la qual estimant molt tot el que hi havia de generós i noble en la seva decisió de deixar la carrera, no hagués jo aconsellat mai que ho hagués fet.

Cregui'm son afm. a. i s.

Jordi Rubió

2

De Jordi Rubió Balaguer a Joan Subias

Barcelona, 23 de novembre de 1927. Carta mecanoscrita en català. Encapçalament Escut de la Diputació. Diputació Provincial de Barcelona. Bibliotecas Populares.

Sr. D. J. Subias

Biblioteca Popular

Figueres

Distingit Senyor i amic:

Amb tot i el viu interès que tinc per la Srta. Balló no m'és possible estendre el certificat que V. insinua, ja que ella no va fer mai pràctiques a la Central; les alumnes no les realitzaven fins al tercer any de carrera. Vegi doncs si puc servir-la en altra forma. Encara que aquest fet no fos públic, és evident que en consciència no puc declarar res que vagi més enllà de la realitat.

De la Enciclopèdia Espasa, el darrer volum pagat per a Olot fou el 26 amb factura del 18 d'abril de 1925; a l'agost de 1923 fou pagat el 50. Ja sap V. que per aquell temps l'Enciclopèdia publicava simultàniament els volums corresponents a la llacuna ocasionada per la guerra i els de les darreres lletres.

Cregui'm sempre son afm.

Jordi Rubió

3

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Barcelona, 9 de gener de 1932. Carta mecanoscrita en català. Encapçalament Direcció Tècnica de Biblioteques Populares de la Diputació Provincial de Barcelona. Amb un segell sobreimprès: Generalitat de Catalunya.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Sr. Joan Subies
Biblioteca Popular
Figueres

Benvolgut amic:

L'amic Xirau²⁷ va dir-me que ja estava refet de la seva indisposició. La seva carta escrita des del llit, vaig agrair-li molt.

Per tal que Vostè en tingui coneixement, li acompanyo còpia de les instruccions que he donat a les bibliotecàries, d'acord amb el canvi d'impressions tingut amb motiu de la Novena reunió de bibliotecàries.

El saluda molt afectuosament.

Jordi Rubió

4

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Figueres, 11 de juliol de 1932. Carta mecanoscrita. Capçalera: segell de goma, Generalitat de Catalunya.

Sr. Jordi Rubió

Director Tècnic de Biblioteques Populars.

Barcelona

Benvolgut Sr. Rubió: He pres bona nota de les seves indicacions referents a dies festius, segons la seva lletra del 9.

El seu contingut el traslado a les senyorettes bibliotecàries.

Amb aquesta data m'ha telefonat la senyoreta Font, indicant-me que avui i demà, tindran lloc en aquesta biblioteca²⁸ dues conferències a càrrec del Sr. Martí Aubanell. Indica que ella no ho ha sabut fins al moment de telefonar. Es tracta de les conferències organitzades per els Caputxins.

De vostè molt affm. S.sq.e.s.m. Joan Subias.

27. Joaquim Xirau Palau, filòsof, catedràtic de la Universitat de Barcelona, cunyat de Joan Subias Galter.

28. Es tracta de la biblioteca d'Olot.

5

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Barcelona, Palau de la Generalitat, 13 de juliol de 1932. Carta mecanoscrita en català. Encapçalament: Institut d'Estudis Catalans. Biblioteca de Catalunya. Palau de la Generalitat. Barcelona.

Benvolgut amic: He rebut la seva carta de l'11.

El P. Basili²⁹ va demanar autorització per a les conferències del Sr. Martí Aubanell³⁰ (sobre història local); P. Nolasc³¹ (sobre català); i Srta. Sala³² (sobre alguna cosa de gimnàstica femenina o cosa així)). Vaig demanar permís al Sr. Gassol dient-li que si no rebia contraordre, concediria en nom seu el permís, i vaig avisar a la Srta. Font.³³

Al P. Basili vaig fer-li dir que no demanés les autoritzacions amb tan poca anticipació ja que el tràmit és sempre llarg. La qüestió és que sol·licitin permís per a cada conferència. Sabia res vostè de la de la Srta. Bertrana?³⁴ Ja en vaig dir alguna cosa a la Srta. Font, la qual es pensava que el permís havia estat concedit.

29. Basili de Rubí (1899-1986), caputxí, nom religiós de Francesc de Paula Malet i Vallhonrat. Organitzava conferències a la biblioteca Popular d'Olot en nom de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Així consta, per exemple, a l'anotació del dia 13-IV-1932 del *Dietari de la Biblioteca d'Olot* (manuscrit), volum de 27-IX-1926 a 10-VII-1933, «El P. Basili de Rubí demana per telefonar a la Generalitat (Barcelona) a fi d'averiguar si podran donar-se unes conferències a la Biblioteca la propera setmana. Li contesten que sí», p. 61.

30. *Dietaris de la Biblioteca d'Olot*, vol. 27-IX-1926/10-VII-1933, p. 71. Conferències de Martí Albanell el dia 12-VII-1932 sobre «Els olotins a la Universitat de Cervera» i el dia 13-VII-1932, «Història d'un famós refugi per alpinistes a Suïssa». A totes dues hi va assistir poca gent.

31. Nolasc del Molar (1902-1983), caputxí, nom religiós de Daniel Rebull i Muntanyola: va donar conferències amb el títol «Explicacions de català» els dies 26, 27, 28, 29 i 30 de juliol de 1932. *Dietaris de la Biblioteca d'Olot*, vol. 27-IX-1926/10-VII-1933, p. 72.

32. Carme SALA, «Educació física de la dona», a *Dietaris de la Biblioteca d'Olot*, vol. 27-IX-1926/10-VII-1933, p. 73.

33. Maria Font, directora de la Biblioteca Popular d'Olot del 29 de juliol de 1927 al 10 de gener de 1939.

34. Aurora BERTRANA, *Dietaris de la Biblioteca d'Olot*, vol 27-IX-1926/10-VII-1933, p. 69: «20-VI-1932. Dóna la seva primera conferència sobre “Geografia etnogràfica de la Polinèsia” la Sra. Aurora Bertrana de 7 a 8 del vespre. El títol d'aquesta primera conferència és “Descripció geogràfica-geològica-antropològica”. 21-VI-1932, «Continuen les conferències de la Srta. Bertrana. Hi ve tanta gent que no hi caben a la sala de conferències. El tema desenrotllat avui és “Arxipèlag de les Marqueses”. 22-VI-1932, “Arxipèlag de la Societat” i 23-VI-1932, “Arxipèlag del Corall”».

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Per altra banda ja pot pensar que no em dol gens que aquella conferència hagi estat donada. Va tenir un gran èxit.

M'escriu la Srta. Font que ha establert lots circulants amb Sant Jaume de Llerca i està en curs el de Sant Feliu de Pallerols. Això és de les coses que més il·lusió em fan de la tasca de les biblioteques i que les farà estimar més.

El saluda afectuosament son amic

Jordi Rubió

6

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Figueres, 4 de gener de 1934. Carta mecanoscrita. Capçalera, escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Comissaria de Girona.

Sr. Jordi Rubió

Direcció Tècnica de Biblioteques Populars.

Barcelona

Benvolgut amic: Fetes les gestions oportunes per l'afer de la calefacció d'Olot, ha sorgit una complicació. Segons opinió de persones tècniques consultades, les pesses en què el pressupost de la casa Quera superen al de la casa Agustí, unes dos-centes, són conseqüència d'una major quantitat d'elements i a una major dimensió de la caldera. Me diuen també, que, donades les característiques dels radiadors d'aquella biblioteca, l'oferta econòmica de la casa Agustí, no ens donarà resultat.

Aixís les coses he considerat indispensable consultar amb vostè a l'efecte de que pugui resoldre amb coneixement de causa.

Són indispensables uns 4/5 dies per la instal·lació. Entretant, la Biblioteca està a dos graus. La senyoreta Font, m'ha indicat la impossibilitat de tenir la Biblio oberta a les tardes.

Jo li prego vulgui indicar-me el que li sembli que cal fer. Si es tracta de limitació de pressupost, jo podria, possiblement, obtenir la diferència per mitjà de la Comissaria. A l'efecte en parlaré, en principi, amb el Sr. Puig Pujades.

Pendent de les seves notícies, sóc affm s.i a. Joan Subias

7

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Barcelona, 5 de gener de 1934. Carta mecanoscrita en català. Encapçalament: Direcció tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya.

Sr. Joan Subias

Biblioteca Popular

Figueres

Benvolgut amic: contesto a l'instat la seva lletra d'ahir. Ja pensava jo que el barato és car i per això vaig pregar a V. que ho mirés de més a prop.

Encomani doncs els treballs a la casa Quera i ja mirarem de pagar-ho d'una banda o altra. Això de la pròrroga de pressupost limita, com V. sap, les nostres possibilitats, però el cas no admet demora.

Que tanquin la Biblioteca mentre facin les obres.

Seu afm.

Jordi Rubió

8

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Barcelona, 7 d'abril de 1934. Carta mecanoscrita en català. Encapçalament: Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya.

Sr. Joan Subias

Biblioteca Popular

Figueres

Benvolgut amic: en la darrera reunió algunes bibliotecàries exposaren idees molt dignes de tenir-se en compte sobre la manera de celebrar el repartiment de llibres en la Diada del Llibre.

Algunes biblioteques (entre elles Figueres i Olot) es manifestaren partidàries d'aprofitar la Diada per a adquirir alguns dels llibres que hagin estat demanats pels lectors i que no posseeixi la Biblioteca i reduir el repartiment als infants.

He pensat que és convenient assajar aquesta nova modalitat proposada, en aquelles biblioteques que se n'hagin mostrat partidàries i autoritzar-les amb tal motiu perquè siguin elles mateixes les que facin les adquisicions per a la Diada.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

He escrit doncs a Figueres i Olot dient que cada biblioteca pot invertir 250 pessetes distribuïdes entre llibres per a la biblioteca, i per als infants en la forma que creguin convenient, i que les adquisicions de llibres les facin en les llibreries de la localitat o en la forma que V. aconselli.

Els dono igualment instruccions sobre la manera com han d'ésser facturats els llibres i comunicat llur nom a la Central.

Per a les conferències del Dia del Llibre, si creu V. interessant que siguin confiades les d'Olot i Figueres a personalitats gironines, digui'm els noms i la seva opinió amb tota franquesa i tan aviat com pugui.

El saluda afectuosament

Jordi Rubió

9

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66. Exp. 1.

Girona, 13 de gener 1936 [sic], per 1937.³⁵ Carta manuscrita. Capçalera: escut de la Generalitat de Catalunya. Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic. Museus del Poble. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic: Oportunament he rebut la seva amable lletra. Juguem amb poca sort; l'arquitecte encarregat de l'estudi de l'avantprojecte de la Popular de Figueres, ha estat enfeinat en afers de defensa.

Li he pregat que digués, categòricament, si es pot encarregar de l'obra ja inajornable, i espero resposta. No he pogut fer-li detallar la xifra de les 15.000 pessetes que va llençar.

Girona: he demorat la resposta fins a rebre l'opinió de la Junta. Es va acordar 1r fer unes gestions per esbrinar si era possible adquirir un gran local (Casino de Girona); 2n que una vegada això aclarit, es veuria amb gust la intervenció de vostè, tan estimable; 3r que me seria notificat el gruix de la gestió.

35. Essent la Comissió creada amb data de juliol de 1936, la carta només pot ser de 1937 i així ho demostra el fet que correspon amb la carta següent. Aquesta errada és molt freqüent en els primers dies posteriors al canvi d'any.

El tindré al corrent.

Les senyoretetes bibliotecàries de Figueres estan inquietes per la sort dels considerables lots procedents d'incautacions diverses. Estimen que no hi ha cap garantia de conservació com no sigui entrar tot el lot a la Popular.

Voldrien, per això, autorització de vostè, si ho estimés convenient. M'havien encomanat que jo en parlés amb vostè, però com no he tornat a Barcelona, faig la indicació per si creu oportú atendre-la.

Ben afectuosament el saluda, Joan Subias

10

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona. E66, Exp. 1

Girona, 22 de gener de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: Paper en blanc

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic: Puc, a la fi, enviar-li l'avantpressupost de les obres de Figueres.

Ja veurà les reserves que fa l'arquitecte. Me plauria molt que es pogués realitzar aquesta millora.

Ben afectuosament el saluda i és amic i servidor,

Joan Subias

11

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Arxiu Diocesà de Girona. Carpeta de la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic de Girona.

Barcelona, 23 de gener de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissió del Patrimoni Artístic

Generalitat de Catalunya

Girona

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Benvolgut amic:

Gràcies de les seves informacions. Tant de bo que resultin bé les gestions per a obtenir un bon local per a la Biblioteca de Girona. Els qui les fan no oblidaran que els llibres pesen i que a Girona hem de tenir lloc per a tenir-ne 100.000 ben aviat. No hi ha cap convent bo? Tinc por que perdrem una ocasió única.

Si l'arquitecte formula raonadament un pressupost gestionaré la concessió d'un crèdit. D'altra manera, és inútil pensar en res.

La Sra. Riera³⁶ també m'ha escrit sobre els llibres incautats. Entenc que cal passar a la Biblioteca de la Generalitat tots els que no siguin més escaients per a la Biblioteca de l'escola del Treball i i de l'Institut de Figueres i tots aquells que siguin anteriors al segle XIX.

En aquest sentit escric a la Biblioteca. No prengui a *boutade* si li dic que em refio poc de les biblioteques que no controli el servei.

El saluda ben afectuosament

Jordi Rubió

12

De Jordi Rubió Balaguer a Joan Subias

Barcelona, 8 de febrer de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de les Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Vaig rebre la seva lletra del 22 i el pressupost.

He fet la proposta al Conseller i penso que ens en sortirem.

Cal adaptar les biblioteques a les necessitats del moment, si no volem que perdin relleu i passin a la categoria de les institucions superades.

Seu afm.

Jordi Rubió

36. Adela Riera, directora de la Biblioteca Popular de Figueres del 16 d'agost de 1927 a 30 de juny de 1952 després d'haver passat com auxiliar per la Popular d'Olot els anys 1926-1927.

13

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Barcelona, 18 de febrer de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

El Conseller per ordre del dia 16 ha aprovat el projecte d'ampliació de la Biblioteca de Figueres. N'estic molt content i agraeixo a V. molt especialment, els estudis fets amb l'arquitecte per tal de possibilitar-ho.

Convé posar-s'hi de pressa. Parli'n amb l'arquitecte, i encomani-li que urgeix que a Figueres vegin tot seguit que l'ordre es compleix. Vostè arranjarà el que calgui.

Seu afm.

Jordi Rubió

14

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 6 de març de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic. Museus del Poble. Girona.

Bon amic Sr. Rubió

Mil perdons per el retard! No he oblidat res però: tot marxa a Figueres. El Conseller Municipal de Cultura, l'Arquitecte, etc., tot està arranjat! El tindrè al corrent.

Vinc en aqueix moment de Cerdanya i Ripollès.

Ben affm. Joan Subias

15

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias

Barcelona, 29 de març de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Sr. Joan Subias
Comissaria de la Generalitat
Girona

Benvolgut amic:
Vaig rebre les seves lletres, però... res més.
Què fa l'arquitecte?
Ja veu que jo ho vaig remoure tot per aconseguir una solució ràpida del problema de Figueres. No em faci quedar malament...
Sempre seu afm.
Jordi Rubió

16

De Jordi Rubió i Balaguer a Joan Subias
Barcelona, 3 d'abril de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.
Sr. Joan Subias
Biblioteca Popular
Figueres

Benvolgut amic:
Gràcies de la seva del 31. He demanat que sigui lliurada a V. la quantitat per a les obres de la Biblioteca.
Serà el més senzill i en Vila³⁷ m'ha dit que tot seguit quedaria diligenciada la cosa.
La justificació la farà V. Amb el conforme d'aquest Servei.
Però no vull retardar el dir-li l'alegria que em donen les esperances de resoldre la qüestió de Girona. Es veu que no ens podem moure dels palaus episcopals.
De tota manera, no és cosa de destorbar amb petits escrúpols una solució tan urgent. La qüestió és que la Biblioteca visqui. Tampoc no era cap lloc ideal el que ens donaren per a Biblioteca de Catalunya i... miri!.
Saludi les bibliotecàries i cregui'm son afm.
Jordi Rubió

37. Josep Vila Miravittles, funcionari de la Conselleria de Cultura.

17

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 13 d'abril de 1937. Saluda manuscrit.

Text del Saluda: El Cap dels Serveis de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Girona saluda

Al seu benvolgut amic el Sr. Jordi Rubió i en correspondre a la seva carta del 3 rebuda el 10, així com el trasllat del negociat de Cultura, queda pendent de la tramesa del gir o transferència que anuncien.

Les obres són en plena activitat i tenim, amb l'arquitecte, puntualitzats els extrems pertinents a les liquidacions. A Girona, res de nou, per ara...

18

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 16 d'abril de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Cap dels Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Acabo de rebre la seva del dia 13.

El lliurament s'ha de fer a V. i per tant gestioni vostè directament de la Intervenció de Barcelona la transferència a Girona de la quantitat.

Tingui'm al corrent de la feina.

El saluda afectuosament

Jordi Rubió

19

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 23 d'abril de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Benvolgut amic:

Rebuda ahir la seva del 20, tot seguit vaig fer la gestió demanada prop d'Intervenció.

La notícia que ja és en mans de V. l'afer de la Biblioteca de Girona permet tots els optimismes. Crec en l'eficàcia dels papers i dels informes i, a base d'ells, les resolucions del Conseller solen ser fulminants, com V. diu. Portin doncs un paper escrit dient què és el que ofereixen i què és el que demanen. O ara o mai. Això és claríssim.

Veig que a Figueres va de debò. Tinc unes ganes d'anar-hi! La Sra. Riera em va dir que haurien de tancar la Biblioteca quan esbotzin la sala de conferències. Jo voldria que seguís funcionant el préstec, i es pot aconseguir traient les taules perquè càpiga a la sala de lectura el material de l'altra i incomunicant les obres amb ella. No li sembla? El préstec es pot fer en un metre quadrat.

A Palafrugell m'agradaria molt que V. hi anés. Jo no m'hi puc arribar per ara. Aquells mobles es feren sense vigilància d'arquitecte, perquè el que féu l'edifici no es manifestà propici o pel que fos.

La darrera vegada que hi vaig anar vaig encomanar al Secretari que fes arreglar alguna cosa. Per exemple, les escalinates i cremalleres eren sense vernissar; la taula amb tres calaixos és massa gran per a la portera i haurà d'anar al despatx. En canvi, ella en necessita una de petita. Al despatx uns armaris horriblement pintats de verd tampoc ho eren més que per fora. Cal pensar en la instal·lació d'aparells d'il·luminació; això va a càrrec nostre, però llavors la línia elèctrica no era feta, i això va a càrrec de l'Ajuntament.

S'ha de fer un taulell a l'americana, posat de manera que la bibliotecària doni l'esquena a les portes de la sala de conferències. I tot plegat, allò queda fred.

Miri-ho i digui'm el que faria.

Se'ns tira al damunt la inauguració i hem de desensopir allò que s'arrossega ja fa tan de temps.

Perdoni tanta molèstia.

Sempre seu afm.

Jordi Rubió

20

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 21 de maig de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció tècnica de biblioteques populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Sento haver de parlar de negocis amb V. tan poc temps després del gran cop sofert.³⁸

El Diari Oficial d'avui publica el Decret establint la Biblioteca Pública de Girona.³⁹ És la diguem-ne resposta al paper sobre l'acord del 17 d'abril de Vs que em fou passat a informe. Pocs dies després vaig rebre els altres documents, però em semblà que era millor esperar que fos complimentat el tercer article del Decret esmentat.

Ara Vs tenen la paraula i joestic a la seva disposició per a tot el que calgui. Si V. ho creu convenient, aniré a Girona un dia a veure de prop les coses i parlar amb Vs.

El més urgent em sembla que és que la Generalitat contesti l'oferiment del traspàs de la Biblioteca Municipal i l'acord del qual m'envia el trasllat, res no diu de l'aportació econòmica de l'Ajuntament a canvi de l'acceptació del traspàs.

Em convé saber a què aténir-me.

Aquesta aportació municipal em penso que hauria d'estendre's a les obres al Palau. L'hi dic per la importància que tindran i perquè el conseller vol que quedin ben concretament expressats els compromisos que cada part contreu.

El saluda amb molt afecte.

Jordi Rubió

38. Es refereix a la mort d'Antoni Subias Gonzalvo, pare de Joan Subias Galter, que aquest comunicà a Jordi Rubió per carta amb data de 13 de maig de 1937. Arxiu familiar Rubió.

39. Decret del 18 de maig signat pel president de la Generalitat. A l'article tercer es delega en Joan Subias, per la Generalitat, i Josep M. Dalmau Casademont per l'Ajuntament per tal que formulin un pla d'unificació dels serveis bibliotecaris a l'expalau episcopal. Amb data 24 de maig el cap del negociat primer del Departament de Cultura, amb un ofici i un certificat notifica Jordi Rubió. Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Girona, 28 de maig de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic. Museus del Poble. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Bon amic: quina llàstima que les deficiències telefòniques de dimecres no permetessin que jo confirmés la seva presència a Barcelona.

Tant se val perquè la senyoreta Pastor⁴⁰ haurà pogut completar-li el contingut d'aquesta.

Caldrà que principalment parlem de Girona. I aquestes notes complementàries de les de la seva secretària, li podran servir d'antecedent per la seva visita o per la conversa amb mi de nou a Barcelona la setmana propera.

Queden ací plantejats 3 problemes: Local: Caldrà que vostè determini, prèvia visita dels mateixos, quin ha de prevaldre: Saló del Palau Bisbal, El Vescomtat, la Casa Gòtica, la casa Camps o la casa Romànica. Vegi quina abundor. De totes, tres són disponibles més o menys immediatament.

Divisió en dues o Biblio única? Ací es partia de la base de conservar la Popular amb llibres nous, i les dues sales per lectura a la Rambla.

Personal: adjunt va la nota referent al Sr. Palol⁴¹ de qui he parlat a vostè reiteradament. Crec que és el moment oportú per adaptar aqueix funcionari

40. Consol Pastor, bibliotecària de la primera promoció, ingrés el 1915 i revàlida el 1918; mestra; professora auxiliar (1918-1924); professora de l'Escuela Superior para la Mujer (1924-1930). Professora de l'Escola 1930-1939; Directora de la Biblioteca Popular per a la dona. Totes les referències d'Assumpció ESTIVILL I RIUS, *L'Escola de Bibliotecàries, 1915-1939*. Barcelona, Diputació de Barcelona - Universitat de Barcelona, 1992.

41. Carles de Palol Feliu, nebot de Miquel de Palol, fill de Josep de Palol i Felip, director de la revista *Víctors* de gener a juny de 1936. Membre de la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic de juliol de 1936 a març de 1938. Era funcionari de la Comissaria de Girona, Departament d'Hisendes locals, amb categoria d'oficial segon. La nota annexa que Subias anuncia està arxivada, separada d'aquesta carta (Exp. 2) en la qual anava com a adjunt a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1; la nota diu literalment: «Sr. Carles Palol Feliu. 24 anys, funcionari de la Comissaria delegada de la Generalitat a Girona, amb categoria d'oficial segon i amb serveis des del maig de l'any 1933. La seva adaptació del Servei de Biblioteques significaria

i subscriu la proposta de la Junta que com a Ponent faig meva. Crec que la fórmula proposada d'ocupar una secció no ha d'ésser incompatible amb les disposicions reglamentàries que existien, veritat? Recomano a vostè el cas, com ho he promès a l'interessat. Mercès.

Altrament el Sr. Conseller Municipal de Cultura, també demana un lloc subaltern per un seu patrocinat, en Josep M. Dalmau,⁴² persona recomanable.

I amb això fineix aquest aspecte.

De Palafrugell i Figueres en parlarem en la propera visita. Tinc els pressupostos, que caldrà verificar amb vostè, de la primera població indicada.

Ben affm amic i servidor

Joan Subias.

22

De Jordi Rubió a Joan Subias

23 de juny de 1937. Carta manuscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Benvolgut amic:

Amb data del 18 es donà l'ordre de fer la gestió prop de la Comissaria, relativa a en Carles Palol.⁴³ Suposo que tindrà resultat i que l'interessat trobarà resolta la seva situació administrativa per poder-se dedicar de ple a la Bib^a.

Què hi ha de Palafrugell?

---

un simple traspàs del Departament d'Hisendes locals al de Cultura. Per la seva gestió com a vocal de Biblioteques i Arxius a la Junta del Patrimoni local, nomenada pel Comitè Antifeixista, pels seus estudis i aficions, és proposat per la Ponència per a ocupar la Secció «gironina i de fons de reserva» de la Biblioteca de Girona. En un paper sense signar amb capçalera amb escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic. Museus del Poble. Girona. El 19 de juny de 1937 el funcionari Vila Miravittles proposava l'adaptació en un escrit a Jordi Rubió.

42. Josep M. Dalmau Massa. Quan Subias va ser traslladat a Barcelona i Darnius, va substituir-lo en les responsabilitats que aquest assumia a Girona. Vegeu NADAL (2016).

43. Vegeu nota 41. Carles de Palol i Feliu.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Ja ha vist el decret de Girona. Convé que l'arquitecte faci ràpidament un projecte d'habilitació de la Biblioteca Municipal tal com quedarem. S'ha ocupat ja del Palau Episcopal?

Li agraeixo molt, molt, la seva condolença per la mort del meu pare (a.c.s). Ja sap V. com la veia venir. A desgrat d'això m'ha colpit molt. I cada dia em sento més afligit per dins, de la meua solitud, com desvinculat del passat. Ho coneix V. prou per experiència.

Recordi'm a la seva amable senyora i als seus fills i cregui'm seu afm.

Jordi Rubió

23

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 2 de juliol de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Per en Serra Ràfols⁴⁴ vaig saber el triomf del palau del Vescomtat. Va alegrar-me molt, perquè aquell edifici, posat en valor farà quedar bé Girona. Si l'Ajuntament el cedeix per a Biblioteca sols caldrà substituir Vescomtat allà on el Decret diu Episcopal.

Les 50.000 pessetes són per a la Popular perquè em semblà que no ens en sobriarien (n'han de sortir obres, mobles i llibres) i que el crèdit per a l'habilitació del Palau no es pot demanar sense un estudi previ de l'arquitecte. El que urgeix doncs molt és el projecte i pressupost de les obres de la Popular per començar-les de seguida.

El conserge de la Municipal, no serà el que l'Ajuntament aportarà com personal encarregat de la vigilància de les portes foranes, segons el que parlarem

44. Elies Serra Ràfols, catedràtic de la Universitat de La Laguna que durant un temps, l'any 1937, estigué a Girona i col·laborà en temes d'arxius i biblioteques; germà de Josep de Calassanç Serra i Ràfols. Arqueòleg. Vinculat a Girona pels seus treballs sobre la muralla romana de la ciutat que va fer per compte de l'IEC.

amb el Sr. Dalmau?⁴⁵ Si l'altre subaltern creu V. que és més indicat per a això Vs. mateixos, però de moment crec que dos subalterns són massa.

Encara no he rebut la llista dels llibres de l'Escola de Figueres.

El saluda afectuosament.

Jordi Rubió

24

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 2 de juliol de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Contesto la seva del 28.⁴⁶

Gràcies per tot el que ha fet i ha obtingut a Palafrugell. Vigili V. la pintura de les parets, per entonar-la amb els mobles. Un gris verdós, clar, si l'ensopeguen, pot fer bonic.⁴⁷

Quines són les fustes que encara cal que pintem?

Demani preus per als aparells d'il·luminació i aconselli'm el que cregui millor.

Del taulell voldria saber les dimensions màximes que podrà tenir d'amplada i de fondària tenint en compte el joc de la cadira i el pas que ha de quedar lliure entre la porta, que serà tancada d'ordinari i les ales del taulell.

Busqui també la classe de cortines que cregui convenient i doni'm la solució. Excusi la feina que li dono, però jo no la podria fer amb eficàcia d'ací estant.

Creu necessari de posar cortines damunt les prestatgeries? No m'ho imagino ara.

Jo enviaré ben aviat llibres a Palafrugell i una bibliotecària ja sigui en propietat o interina.

El saluda afectuosament

Jordi Rubió

45. Josep M. Dalmau i Casademont (1889-1958), alcalde de Girona, 1933-1934 i regidor de Cultura, 1937-1939.

46. Aquesta carta del 28 de juny no apareix als papers de l'arxiu de la Diputació de Barcelona.

47. Aquesta és la frase elemental i entranyable que he triat per a l'encapçalament d'aquest article.

25

De Joan Subias a Jordi Rubió i Balaguer

Girona, 9 de juliol de 1937. Carta mecanoscrita (còpia sense signar). Hi ha esborrany manuscrit. Paper en blanc. L'original a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66 Exp. 1, 1931-1937.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic: Corresponc a les seves dues lletres del dia 2.

Vescomtat: No he lograt encara entrar-hi. Convindria molt activar l'habilitació d'unes dependències per traslladar-hi els llibres de la Provincial, ja que demanen el local de l'Institut pel 15 d'agost, car tenen d'instal·lar-hi una escola de Treball.

Per les despeses del trasllat podrem comptar amb algun crèdit d'aqueixa direcció? Els 25.000 llibres del Seminari varen costar més de 700 pessetes de camionatge. Ací no tenim possibilitats.

Conserges. El de la municipal podria restar on és. Respecte de l'altre el Sr. Dalmau escriurà a Vostè, ja que hi té particular interès.

Escola Figueres. Suposo en poder seu la llista d'obres de tècnica.

Biblio Figueres. Les obres són molt avançades. Bon punt l'enrajolat i els vidres siguin enllestits es podrà obrir la comunicació amb l'interior. Fem equilibris pressupostaris. Caldrà estudiar algun extrem que restarà pendent de solució com per exemple els tubs de la calefacció per aigua, ja que en aquests moments no queden existències ni a Barcelona.

Palafrugell. D'acord respecte la pintura. No cal que es preocupi per les fustes que s'han de pintar: aquell terrible armari verd i la prestatgeria del despatx. Si no ho fan, podria pagar ací la factura.

Taulell. Adjunto una planta acotada que suposo li permetrà solucionar les dimensions del moble.

Cortines sobre prestatgeries. Era per tapar el verd de la fusta que separa les sales, però podríem veure si entona amb les parets.

Llums: espero preus.

Cortines: les cercaré.

Biblioteca i llibres: N'estic content car serà la millor senyal de vida.

Girona, 9 de juliol de 1937.

26

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 31 de juliol de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

La Directora de Figueres m'ha comunicat la bona notícia d'haver estat oberta la comunicació de la part nova amb la Sala de Lectura. El felicito i em felicito. Faci pressupost de mobiliari. Quan més triguem majors dificultats trobarem.

Què passa amb les biblioteques de Girona? Que l'arquitecte no ha pogut fer el projecte? Lo de la Popular em semblava molt fàcil...

Han dut a la pràctica el trasllat dels llibres de la Provincial? Pensava fonamentar-m'hi per a complaure el Sr. Dalmau en la qüestió de l'altre Dalmau. Ja fan el taulell de Palafrugell? D'un moment a l'altre es farà el concurs per a personal.

Ha resolt res dels llums? El saluda afectuosament

Jordi Rubió.

Hi ha un afegit manuscrit: Vaig trametre la carta de V. a la Sta Balanzó.⁴⁸
Va venir molt obligada de la bondat de V.

27

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1

Girona, 4 d'agost de 1937. Carta mecanoscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Benvolgut amic: Realment, ja és un fet la comunicació interior de la Popular de Figueres.

48. Concepció de Balanzó, bibliotecària (revàlida 1935), autora de *Les biblioteques populars de la Generalitat de Catalunya: notes bibliogràfiques per a llur historia* (1935). Morí a les darreries de 1938 en un accident del Bibliobús.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Tinc ja demanats preus per un pressupost de mobiliari extens, que vostè podrà examinar i reduir com li sembli.

Avui ja li avenço el següent per guanyar temps:

19 persianes del tipus de les existents, a 55 ptes metre, 3.000 (és car?)

48 metres de prestatgeria fins a les finestres, total 3.000 ptes. (Cal tenir present que únicament convindran aproximadament la meitat, ja que tenim les de metall).

Cortinetes de malla, a sis ptes metre 330

Cretones, a 3,50 ptes m. 182 pt

El pressupost d'obres complementàries inclourà, per si es pot fer, la tanca del jardí, desideràtum de tots els guardians, i una escala per pujar al terrat, desideràtum de les senyorettes bibliotecàries.

Girona:

Reclamo una vegada més el projecte de la Popular.

Per contra tenim, encara que provisionalment, una Biblioteca imponent al gran Saló del Tron; amb aprofitalles de prestatgeries havem muntat un magatzem europeu que fotografiaré perquè el vegi. En ell treballa metòdicament la Srta. Rahola.⁴⁹

Ha estat indispensable el muntatge per no perdre els llibres amuntegats en aquella capella que ara volen enderrocar.

El trasllat de la Provincial ha estat entretingut per la nova ocupació de les lleves. Malgrat tot, tinc algunes esperances de que es podrà fer seguidament. Justament en una moció al Comissari, els ponents (el Sr. Dalmau i jo) fonamentem en aqueix trasllat la proposta del Sr. Dalmau.

M'agrada molt la notícia del concurs.

Jo creia que el taulell de Palafrugell el faria vostè amb aquelles mides del planet. Si no és així, vulgui confirmar-ho enviant les dites mides, però millor fóra que vostè l'encarregués a l'industrial especialitzat. No li sembla?

Els llums: me semblen cars els globus i a més es perdria llum, per això he demanat preus d'altres models... que no m'han donat encara.

Ben affm Joan Subias

49. Maria Rahola, filla de Carles Rahola.

28

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 9 d'agost de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Serveis de Cultura

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Contesto la seva del 4.

Parlant del pressupost de mobiliari de Figueres, les xifres que m'avança em fan témer que el complement pujarà quasi com la base. És clar que un no pot demanar miracles cada dia a V.

Les persianes les trobo cares i crec millor esperar per si pogués arbitrar-se una solució millor econòmicament parlant.

Sobre les prestatgeries, recordi que jo tinc il·lusió de destinar a dipòsit una de les sales, amb armaris al centre. Potser les de metall es prestarien molt a aquesta finalitat, ja que tenen molt poca obra morta. Les de fusta no haurien de tenir tampoc més de 25 cm de fondària. Li seria molt molest fer-me un croquis de la distribució de les prestatgeries? És allò que hauríem d'encarregar més aviat. Els vernissos probablement són pèssims avui i això és fatal per als llibres. Assegurin-se amb el pintor.

És una gran cosa que els llibres aquells del Seminari es puguin ara veure bé en prestatges, perquè de segur hi trobarem obres que podríem utilitzar per a la Popular. Em feia basarda aquella muntanya.

Vaig escriure al Sr. Dalmau amb tota franquesa. Jo no li he d'entrebancar res, però tampoc no voldria fer res que després es converteixi en precedents d'aquells que lliguen.

Un interrogant afegit indegudament en passar a màquina la carta meva, m'ha fet dir tot el contrari del que volia. Fem el taulell de Palafrugell i no trigarem a tenir-lo.

El saluda afectuosament

Jordi Rubió

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

29

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 11 d'agost de 1937. Carta mecanoscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Benvolgut amic: Tinc la seva del 9.

Pressupost complementari: Temo el mateix que vostè. Afirmarem i concretarem el que es pugui.

Persianes: Suspendrem l'obra. A darrera hora l'aparellador municipal me dona una nota, base del pressupost teòric, en la qual fixa en 2.000 ptes el cost: és a dir 1.000 ptes menys que el fuster. Ja veurem què diuen i si es posen d'acord i la xifra és realment millorada, vostè ho sabrà. El que hi ha és la resistència a fer pressupostos que després no es compleixen o es dupliquen.

Prestatgeries: Crec encertat convertir en dipòsit, aprofitant les prestatgeries metàl·liques una de les sales noves. Farem el croquis tot seguit. Tindrem present la indicació dels vernissos.

Perfectament d'acord amb la resta de la seva carta.

Olot: Vinc d'Olot per coses del Museu. He passat un moment per la Biblioteca poc menys que solitària. Com vostè, les bibliotecàries creuen que fóra un encert traslladar-la a dins de la població. Sembla que hi hauria un lloc únic, ben adient: el que fou «Casino» al firal. Edifici modern o poc menys, amb grans finestres vidrats fins al sòl i ben centric sense ésser en lloc excessivament sorollós. Vulgui pensar-hi. Sembla que el Sr. Dot, qui té viu interès per la Biblioteca, podria donar-hi un impuls en l'aspecte del possible trasllat.

La suggestió de vostè, crec que es podria convertir en realitat.

Ben afm. amic i servidor. Joan Subias

30

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 13 d'agost de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Servei del Patrimoni Artístic. Girona.

Bon amic Sr. Rubió

Adjunto a la fi el projecte de la Biblio de la Rambla.

Vegi què li sembla i si li cal algun aclariment estic a la seva disposició.

Ja sap que a Olot ens han pres al vol el local previst? Què li sembla si cal fer alguna gestió?

Ben affm. Joan Subias

No m'oblido dels pressupostos de Figueres.

31

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 21 d'agost de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. J. Subias

Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Pot pensar amb quina il·lusió vaig rebre la planta de la Biblioteca Popular de Girona.

La primera objecció que se m'ha ocorregut és sobre el projecte de galeria. Tindrà un metre d'ample i per tant no hi podem posar armaris. Per tant no servirà més que de pas per als serveis higiènics. Justifica això la construcció de tants metres de galeria? El pressupost ho ha de dir. Tal vegada V. que haurà parlat amb l'arquitecte vegi diferent la cosa. Per això li demano la seva opinió.

El projecte de dipòsit a l'entrada de la banda estreta em sembla molt bé. Serà molt útil. És impossible eixamplar la galeria, oi?

Resumint, doncs, li prego que em digui el seu parer i quin cost aproximat tindrà la construcció projectada.

D'Olot he sabut la primera negativa del municipi a admetre la Popular al Casino i després el canvi d'actitud de la Corporació. Suposo que les gestions de V. hi ha influït.

Ja veurem què passa.

El portar a un mateix local les dues biblioteques, té a ulls meus el gran avantatge de poder establir una coordinació eficient entre elles. Això és molt.

De tota manera em fa angúnia que una institució de la Generalitat deixi casa pròpia per a anar, com qui diu, de lloguer. Si l'edifici de les cúpules pogués ésser ampliat com a Figueres, no sé si preferiria continuar-hi vivint. Depèn del que ofereixi el Casino.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

La Popular el que no ha de fer i així ho escrivia ahir a la Sra. Font és declarar-se vençuda. Si es resolguessin a donar sempre senyals de vida i no temessin ésser desbancades pel préstec rosa de la Municipal, tot s'ho endurien. Ja comprenc com és corrosiva la influència de l'ambient en certes coses...

De Figueres resolgui V. mateix quan cregui que ja no es pot guanyar res més. Tenim nomenades les bibliotecàries de Palafrugell. D'aquí quinze dies hi aniran. Com està tot allò?

Gràcies de tot. Seu afm.

Jordi Rubió

Li retorno la planta de la biblioteca, per si la necessita.

32

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 25 d'agost de 1937. Carta mecanoscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Senyor Jordi Rubió, Direcció Tècnica de biblioteques, Barcelona.

Benvolgut amic: Corresponc a la seva del 21.

Biblioteca Popular de Girona: He parlat amb l'arquitecte: aconsella la galeria, per neutralitzar els greus efectes del fred i de la calor; a manera de cambra d'aire per suavitzar la temperatura interior i a més, com a pas vers els serveis d'higiene (i vers les sales de lectura).⁵⁰ Diu també que no es pot eixamplar la galeria per motius constructius –carregament del voladís sobre el mur ja construït i per el desgruix del que avui apareix com a balcó o tribuna, que assenyala el màxim d'amplària. Ell aconsella la galeria. Però el pressupost aproximat, puja fins unes 25.000 ptes.

Olot. Exactament: Jo creia acceptable el trasllat amb independència i servei únic. El lloguer i la convivència amb altre servei i altres criteris el considero fatal.

No crec que fos gaire difícil de ampliar l'edifici actual, ni vivificar la Popular.

Figueres: va en carta separada.

50. El parèntesi, text manuscrit al final de la carta a partir d'una crida en el cos del text mecanografiat.

Palafrugell: He comunicat ja, les bones noves a l'Alcalde. Actualment estan finint les obres, segons m'ha dit de la instal·lació.

Ja dirà el que li sembli de les obres de Girona. Ben afm. Joan Subias

33

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 1 de setembre de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Vaig rebre les seves cartes del 24⁵¹ i el 25.

Demanaré el crèdit per a Figueres. Quan la seva visita a aqueixa ciutat, va veure el Conseller les obres de la Biblioteca? N'hi parlaren? Ens ajudaria a obtenir el que necessitem. No ho deixo de mà.

Parlant de Girona, comprenc les raons que han decidit l'arquitecte a fer la galeria però trobo que la sola finalitat de construir una defensa contra el fred i la calor que no han estat pas obstacle fins ara a la vida de la Biblioteca, no justifica potser que hi gastem la meitat del pressupost concedit. Hem d'aprofitar-lo en coses necessàries perquè, com V. ja haurà observat, cada vegada s'observa major parsimònia en la concessió de crèdits i hem d'evitar el trobar-nos després amb les obres empantanegades.

Jo pregaria al Sr. Blanch⁵² que si no podem utilitzar com a dipòsit la galeria, la reduïxi a allò que sigui indispensable per als serveis higiènics i per al despatx de la bibliotecària.

Caldrà renunciar al dipòsit? No es podria reduir la sala d'infants? Quants n'hi cabrien? Estem donant voltes a un problema tan important com difícil.

51. La del 24 no figura en els expedients localitzats a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona.

52. Emili Blanch i Roig (1897-1996). Arquitecte de la Diputació primer i de la Comissaria delegada de la Generalitat després. Autor del projecte de les obres d'adaptació de la Biblioteca de la Rambla. Fou també membre de la Comissió de Patrimoni Artístic i Arqueològic de Girona. Gemma DOMÈNECH I CASADEVALL (2011), *Emili Blanch i Roig (1897-1996). Arquitectura, patrimoni, compromís*, Girona, ICRPC.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

D'ell depèn que a la Biblioteca s'hi pugui estudiar o sols passar-hi l'estona. Tenim sala de treball i sala d'infants, lloc per als catàlegs i per al personal. Falta dipòsit de llibres, perquè a la sala pública no hi pot ni hi ha d'anar tot.

Excusi la meva insistència i vegin de pensar-hi un altre cop. De prop estant Vs. trobaran la solució. Però urgeix molt, ja ho sap.

El saluda afectuosament.

Jordi Rubió

34

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 3 de setembre de 1937. Carta mecanoscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Senyor Jordi Rubió, Direcció Tècnica de biblioteques, Barcelona.

Benvolgut amic: Rebo la seva del primer.

Figueres: No hi hagué temps per la Biblioteca, però sí per parlar-ne.

Girona: Trasllado al senyor Dalmau els comentaris de vostè, que estimo ben encertats. Amb ell, calcularem les possibilitats del magatzem. Jo reduiria la sala d'infants i ampliaria el dipòsit fent una divisòria de prestatgeries altes o amb separació de fusta i vidres com a màxim.

El tindrè al corrent.

Palafrugell: Vàreig ésser-hi fa dos dies; els lampistes ja ho tenen llest, i els pintors poc se'n deu faltar a hores d'ara.

Avui rebo el pressupost que adjunto pregant-li vulgui retornar-lo.

És caríssim, crec que el menys inacceptable és el primer model que assenyalo.

En demanen 50 pessetes i pagament adelantat com veurà per la carta adjunta de «socialització de lampistes».

Espero preus nous d'ací, però no tinc gaires fiances. Calen deu llums.

Ben affm Joan Subias

35

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 11 de setembre de 1937.⁵³ Carta mecanoscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Senyor Jordi Rubió, Direcció Tècnica de biblioteques Populars, Barcelona.

Benvolgut amic: Confirmo la meua anterior i li adjunto un croquis d'una possible distribució de la Sala Magatzem, de Figueres que els pintors ja estan enllestint. El que no m'han lliurat encara és la liquidació general. Tinc però tots els rebuts parcials.

GIRONA: Hem parlat llargament amb el Sr. Dalmau i l'Arquitecte. Aqueix segueix encarinyat amb la galeria i diu que si a vostè li semblés bé, es podria reduir el pressupost a unes 18 o 20 mil pessetes, aportant-hi d'una altra secció, el peonatge. Vostè decidirà. El Sr. Dalmau es contentava amb una solució mixta, és a dir, treure a fora els serveis sanitaris.

MAGATZEM: diu també l'Arquitecte que si es prescindeix de les divisions del que avui són petits despatxos, és considerable el que es guanyarà, i llavors no caldria empètitir l'ala d'Infants, cosa en la qual convé amb el Sr. Dalmau. Breu: digui vostè si li plau el nou pressupost o si cal prescindir de la galeria ja que tot el demés són comentaris, veritat?

OLOT: He tingut una entrevista amb el Sr. Garganta, Conseller de Cultura, aprofitant el meu pas per Olot. Conseqüència d'ella ha estat una reunió amb l'Alcalde, dos consellers i l'Arquitecte d'aquella població.

De moment no hi ha cap trasllat de la Municipal a l'ex-Casino, ja que és ocupat per la força. No hi ha problema per tant i ho celebrego, ja que la solució era mixta de cafè i Biblioteca. Descartat això s'ha tractat d'una possible ampliació del local de la nostra. El Sr. Garganta hi té viu interès, i ofereix un sistema econòmic com el de Figueres. A càrrec de la Generalitat tots els materials i a càrrec del Municipi, la mà d'obra. L'Arquitecte m'ha semblat intel·ligent i amb ganes de facilitar la tasca. Lliurarà tot seguit un avenç de pressupost i una

53. A l'Arxiu de la Diputació de Barcelona hi ha una segona còpia de la mateixa carta signada per ordre de Joan Subias per Maria Rahola, i una nota que diu «No signa aquesta lletra el Sr. Subies per haver-se posat malalt». Hi ha també una nota manuscrita a l'encapçalament d'aquesta còpia que diu «Ja rebuda abans i contestada».

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

petita planta del projecte. Crec que l'ampliació hauria de ser diferent de la figuerenca. Hem parlat d'una lluminosa sala del costat de sol ixent, que podria comunicar amb les dues actuals donant-les-hi vida, i no desdiria, malgrat la modernització indispensable, l'aspecte total de l'edifici de les cúpules. Ofereixo a vostè aquestes suggestions i el bon desig de fer els possibles per reanimar la nostra biblioteca.

Estic molt satisfet de la bona companyia del Sr. Bohigas. No cal dir que farà tasca excel·lent.

Ben affm. a.i.s. Joan Subias

36

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 14 de setembre de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Contesto les seves del 3 i de l'11.

Obtindrem els diners per a Figueres. El pla del magatzem el trobo ben aprofitat i les llibreries de ferro hi guanyaran molt. En el dibuix, que retorno, he fet algunes observacions. Excusi si, de lluny estant, semblo despistat.

El pagament per endavant no l'aconseguiré ni tampoc m'amoïnaria a demanar-lo. Encomani a Figueres mateix la làmpara que menys li desagradi i acabem d'un cop. Més car que a Palafrugell no ho pagarem pas.

Ja tinc el taulell per a Palafrugell i l'hi enviarem amb uns quants paquets de llibres, perquè les bibliotecàries puguin començar a treballar ben aviat.

Parlant de la Popular de Girona, ja li deia que no em faig fort en el meu criteri, sobretot després que l'arquitecte insisteix en la necessitat de la galeria i ofereix una tan apreciable rebaixa en el pressupost. Era la necessitat d'un dipòsit de llibres la que em preocupava i veig que el senyor Blanch la comparteix. No recordo com quedava aprofitat en el pla l'espai que abans ocupaven els petits despatxos, que si no m'erro eren tocant a l'entrada d'avall de tot.

Resolguin Vs. I no s'impacientin si, de lluny estant, entrebanco de vegades les coses.

El que em diu d'Olot és la millor notícia que podia donar-me. Posi, per tant, tota la seva diplomàcia a servei de l'obra. Amb el pressupost i l'avantprojecte, confio que aconseguirem els crèdits necessaris.

Saludi molt en Bohigas.⁵⁴ De bona gana l'hagués acompanyat. Passo el dia entre expedients i fusters. Si no fossin les nits...

Bons records de son afm.

Jordi Rubió

37

De Joan Subias a Jordi Rubió i Balaguer

Girona, 28 de setembre de 1937. Carta mecanoscrita (còpia, no signada). Escut. Generalitat de Catalunya. Serveis de cultura. Girona.⁵⁵

Benvolgut amic: Tinc ja resolta la compra de les làmpares per Figueres i Palafrugell, amb una economia d'onze pessetes per unitat i pagament en forma usual. Espero que no sorgiran dificultats.

Girona: Ací estan contents amb la solució. L'arquitecte ha promès iniciar tot seguit les obres. Sembla que es pot començar per l'exterior. Jo crec, però, que seria millor tancar i aprofitar la clausura per atacar la renovació del fons actual. Vostè té la paraula, però jo crec que si es pogués accelerar la vinguda de les bibliotecàries faria molt millor impressió que l'apertura material de les noves sales coincidís amb la total reorganització. Jo ara veig de nits aquesta biblioteca i me fa molta pena. Crec que fóra indispensable tallar en sec la vida actual i no tornar a obrir fins que tot fos renovat. En fi, és el meu criteri.

He repassat l'edifici: un sostre mort, es pot aprofitar per magatzem. Els avui despatxos i el pas del migdia poden ésser reserva i despatx, tot d'una nau.

En el hall i en les galeries s'hi poden disposar prestatges, ja que considero indispensable l'accés als serveis sanitaris pels caps de cada sala: altrament la Bibliotecària del préstec tindria de presenciar la desfilada continua pel seu clos, dels que en fessin ús.

54. Pere Bohigas i Balaguer (1901-2003). Professor de l'Escola de Bibliotecàries. Per encàrrec de Rubió féu estades a Girona on redactà un inventari dels manuscrits de l'Arxiu Capitular de Girona durant el 1937.

55. A l'Arxiu de la Diputació de Barcelona hi ha l'original signat.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

A Figueres la saleta magatzem ha quedat molt bé. Fàcilment fou salvada la seva objecció filla d'un mancament del projecte.

Els d'Olot no han enviat encara res.

Tinc el trasllat del suplement (8.500) de Figueres. Com terminava la meua lletra acompanyatòria del pressupost amb un interrogant, vol concretar-me si hi va inclòs o no el preu de l'escala del terrat i si tinc de supeditar-la a l'obtenció de l'economia de la pintura?

Afm.

38

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 5 d'octubre de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. J. Subias

Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Gràcies per la seva carta del 28.

Avui enviem llibres a Palafrugell i el taulell. Com està la qüestió de cortines? Amb les dificultats actuals els molts detalls de decoració i mobiliari que falten es faran molt més difícils.

Ja l'avisaré de l'arribada de les bibliotecàries. La Directora encara és a Uldecona perquè no hi ha pogut anar encara la que ha de substituir-la.

D'acord amb V. en el que diu de Girona. Prepari el públic amb vistes a la premsa anunciant les obres a la Biblioteca en virtut de convertir-se en Biblioteca Popular de la Generalitat i quan hagin de començar les obres faci tancar. Llavors en Busquets⁵⁶ deixarà la Biblioteca i quedarà lliure d'una tasca que no era per a ell. Estic buscant la bibliotecària que pugui reorganitzar el fons de llibres. No ho pot fer tothom.

El suplement per a Figueres l'he hagut de treure del nostre ordinari. I és clar vaig posar-hi el més just. Dins de la quantitat, mogui's V. lliurement i consi-

56. Lluís Busquets Mollera (1900-1938), arxiver municipal, bibliotecari i durant un temps director del Museu de Sant Pere de Galligants.

deri el pressupost que m'envià només com una orientació que no obliga partida per partida.

El saluda afectuosament.

Jordi Rubió

39

De Joan Subias a Jordi Rubió i Balaguer

Girona, 9 d'octubre de 1937. Carta mecanoscrita (còpia signada).⁵⁷ Escut. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic: Tinc rebuda la seva del 5. Bé per la tramesa a Palafrugell. Telefonaré ara mateix. Tot seguit que pugui hi aniré per els detalls decoratius. Alguns caldrà potser deixar-los fins que hi siguin les Bibliotecàries.

Popular Girona. Perfectament d'acord.

Girona Vescomtat. Tenim ja ocupat l'edifici. És més, es fa ja una planta per encàrrec del Sr. Martorell de la qual enviaré a vostè una còpia. Caldrà per consegüent investir de dret el problema. De moment dipositem els llibres en unes dependències que si bé no són ideals, són acceptables.

Em caldrà tot seguit l'ajut tècnic de què em parla i atacar, com millor li sembli, d'acord amb la Secció de Monuments i amb les col·laboracions que aquí es puguin prestar, l'endegament d'aquell immoble tan extens com adequat, i tan esgavellat com pintoresc i vari. Ja sé que vostè li dedicarà tot l'interès.

Queda ben entès el que diu de Figueres.

A Olot encara no s'han despertat. Temo que una atzagaiada d'una altra Secció, ens hagi pertorbat aqueix problema. Me sembla però que una gestió de vostè prop del Conseller de Cultura d'aquella població (un germà de Joan de Garganta) prenent per base el que vàreig comunicar-li, podria reanimar la gestió meva, la qual per altra banda, podria ésser que solament fos ralentida per l'arquitecte.

Ben afectuosament el saluda.

J. Subias

57. L'original signat a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

40

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 14 d'octubre de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Vol informar-me sobre l'adjunta petició? On treballa aquest ordenança? Qui el mana? De qui cobra?

Seu afm.

Jordi Rubió

41

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Girona, 19 d'octubre de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Comissaria de Girona.

Bon amic Sr. Rubió: Per el Sr. Bohigas, faig a mans de vostè aquestes ratlles per assabentar-lo de que aqueix matí, ha estat signada l'acta del traspàs de la Biblio Provincial. Com que la formalitat ha tingut un cert aire de Comissaria, me diuen que trametran a vostè una comunicació on es transcriurà la susdita acta.

Tot seguit he donat ordre de tancament i de verificació del fons, d'acord amb l'índex fet amb motiu del traspàs, que figura a la Biblio. Endemés s'ha suspès el préstec i per el prof. que feia de cap accidental són reclamats els llibres.

Al Vescomtat es treballa de ferm i es prepara una sala per aixopluc dels llegidors-estudiants, a petició del Comissari Santaló.

A Torroella de Montgrí existeix un fons de llibres dels quals ens en vàrem apropiat en fer-nos càrrec del Palau Robert. Amb ells hi ha unes prestatgeries i unes taules flamants -proprietat de Juventudes Libertarias, que les vendrien a preu de cost de l'any passat. Són, sembla, unes 4.000 pts. d'arquitecte, donades les condicions de les mateixes (noguier aplacat) i el metratge de taules i prestatges, les considera un bon negoci. Diu que les posaria a la sala que estem endegant pels llegidors o en altre indret. No són precisament d'un model ideal, però no deixen

d'ésser ben treballades. Li estimaré vegi si es poden adquirir, ja que endemés de l'interès de que prestin un servei immediat, hi ha pendent la resposta.

El Sr. Bohigas ha fet una gran tasca. Espero que podrem novament tenir-lo ací per complementar-la.

Ben afm. a i s.

Joan Subias

42

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

22 d'octubre de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura Girona.

Benvolgut amic: Corresponc a la seva lletra del 14 acompanyatòria de la petició de Josep Alegri.

Aqueix senyor ha estat fins ara l'única persona que tenia cura de la Biblioteca Provincial. És aixís mateix l'única que de moment hi ha ocupada en verificar el catàleg i en recollir els llibres de préstec que eren fora de la casa. El manava, naturalment, la direcció del susdit centre. Ha vingut cobrant de l'Estat. És inclòs a la plantilla de Subalterns de Girona ciutat.

Per altra banda en tinc més que bones referències; és actiu i mercès al seu zel no ha caigut del tot aqueixa Biblio.

Naturalment que en la gestió que ara ha finit ell tenia de omplir totes les funcions, tasca excessiva per ell.

Si resta inclòs a la plantilla susdita tard o d'hora tindrà si no el que demana, poc menys, me sembla.

Se affm. A i s.

Joan Subias

43

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 8 de novembre de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Servei del Patrimoni Artístic. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Benvolgut amic: Avui he fet prosperar els afers de les Biblioteques de Girona. S'ha tancat la Biblioteca de la Rambla previ avís de ràdio i premsa local. S'han començat les obres. He posat un auxiliar que verifica l'inventari de Busquets. Tot seguit que enllesteixi signarem l'acta (tràmit també de Comissaria).

Al Vescomtat es va treballant. Aquesta setmana sortiran els paletes del clos dels llibres, després d'enderrocar envans, refer enrajolats i altres misèries d'aquella casa. Un dibuixant acreditat en l'ofici ve estudiant la planta de tot l'immoble. Directament o pel Sr. Martorell en tindrà còpies vostè.

Han iniciat l'escala per on es puja a una Sala de lectura que haurà de servir, de moment, pels llegidors de la Rambla.

A Figueres encarrego tot el que puc i m'admeten de moment.

El Comissari m'encomana recomanar-li vetlli per Palafrugell.

El saluda amb afecte

Joan Subias

P.S. Les obres de la Rambla, vol el Comissari que siguin pagades directament del crèdit d'aqueixa Central. Veu vostè manera de fer cosa semblant a lo de Figueres? Val.

44

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 19 de novembre de 1937. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Serveis de Cultura de la Generalitat

Girona

Amic Subias:

Fa dies que la feina se m'ha embolicat tant que tinc endarrerides diverses coses de V. És clar que V. ja les despatxa excel·lentment.

Miraré d'anar per ordre.

Aquell dia que ens trobarem al pati dels Tarongers, ja li vaig dir la poca il·lusió que em feien les taules dels Llibertaris de Torroella. Sense elles veig però que tiren endavant la sala provisional del Vescomtat. Tanmateix rutllarà? Quins llibres hi duran?

Jo preferiria concentrar tots els esforços perquè la Biblioteca de la Rambla es transformés ràpidament mentre s'hi feien les obres.

El meu pla fora: passar-me dos dies treballant sense parar a Girona amb una bibliotecària seleccionant els llibres de la Rambla que haguessin de quedar-hi. Després triar dels del Seminari i de la Provincial allò més útil que poguéssim dur a la Rambla. (Per aquest treball necessito que els llibres no siguin apilats sinó en prestatges i amb llum). Fet això, la bibliotecària registraria i catalogaria ràpidament.

Ho creu factible V. tot això donada la situació dels llibres? A mi el que m'ho enreda és la biblioteca provisional. Confio però que les obres que ella exigeix s'eternitzaran.

Vaig demanar ràpidament que li lliuessin, tal com V. va demanar per telèfon, per mitjà de la Intervenció de Girona, unes pessetes de la consignació. No pot haver-hi inconvenient i vaig insistir molt en la urgència.

I de Figueres? Em sembla que hem ralentit. Costa d'acabar. Tal com estan les coses sóc partidari de fer-les de pressa, al preu que sigui.

El dilluns surten en el tren del matí les bibliotecàries de Palafrugell Srtes. Matosas i Portella.⁵⁸ Aniran primer a Girona a entrevistar-se amb V. Voldria també que hi guanyessin una idea del què és la biblioteca ex-municipal i del que ha d'ésser.

Guiï-les cap a Palafrugell. Allí hi tenen tot de llibres i el taulell de préstec. Hi falta el fitxer perquè jo pensava utilitzar-hi un que m'havia de sobrar. Interinament arbitraran una altra solució.

El que cal és que s'acabin els detalls de decoració i les coses que, ara que serà habitada la biblioteca, trobarem en falta. La Directora pot ajudar-lo i estalviar-li feina; per això he volgut que abans es vegi amb V. a Girona.

El saluda afectuosament son amic

Jordi Rubió

58. Antònia Matosas, bibliotecària amb revàlida de 1936, directora de la Biblioteca Popular de Palafrugell de finals de 1937 a 1939. Carme Portella (1914-2014), bibliotecària amb revàlida de 1936, ingressà amb Antònia Matosas a la biblioteca de Palafrugell. Carme Portella i la seva germana bessona Josefina, de família benestant de Tremp i potser per aquesta raó, van ser detingudes de gener a juny de 1938, per la denúncia d'una veïna que les acusava de propaganda falangista.

45

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Girona, 22 de novembre de 1937. Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Servei del Patrimoni Artístic. Girona. Sr. Jordi Rubió. Direcció Tècnica de Biblioteques.

Benvolgut amic: He rebut la seva extensa del 19.

Sala de lectura del Vescomtat: Segurament que per manca d'explicació meva o per l'absurda idea, no ha quedat clar. Aquesta Sala és una Sala de lectura sense llibres encara que sembli paradòxic! Per ara es fa l'escala. Després es diu de posar-hi taules i un vigilant: fer un aixopluc per la gent que han quedat al carrer al tancar la Rambla.

Perfecte el seu pla. Els llibres al Vescomtat es van ordenant als prestatges. Per fer el lloc indispensable, són relegats a una sala els duplicats de revistes i llibres més que inacceptables. Això és perfectament viable. Sols requereix uns dies... per la manca de personal, però li responc de que es farà i l'avisaré. Puc avençar-li però que per la popular, hi tindrà, me sembla, poca feina al Vescomtat. No així a la Provincial.

A la Rambla, pel rebombori de les obres i la revisió, tot està capgirat. Però allí és fàcil tot. A l'efecte he fet endegar un xic aquell fons. Vostè veurà després el que caldrà respectar.

Veuré a Intervenció aqueix aspecte financer. Gràcies.

A Figueres fan persianes i prestatgeries. Tot plegat ha sofert un embús per la manca d'aquell funcionari que en donà l'administració. Sort però que amb un exemplar dels meus comptes i un nou aparellador que aquesta setmana nomenen, en sortirem. Faré tots els encàrrecs. Aquelles senyoretetes demanen una estufa elèctrica per el nou despatx. Crec que amb la deficiència actual de combustible tenen raó i suposo que vostè no hi tindrà inconvenient.

He atès com he sabut, a les Stes. Matosas i Portella. No m'ha estat possible acompanyar-les a Palafrugell, però hem convingut ja una visita propera. A Girona han complert el programa.

El saluda ben afectuosament el seu amic. Joan Subias.

46

De Jordi Rubió a Joan Subias

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Barcelona, 23 de novembre de 1937. Carta mecanoscrita. Còpia sense signar i capçalera de paper en blanc.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

He rebut a informe una comunicació del Sr. Comissari delegat al Conseller de Cultura dient que a petició dels Ponents de Biblioteques de la Comissió de Patrimoni de Girona, proposa el nomenament d'un porter per al Palau del Vescomtat (un tal Gelada) i resol que prengui possessió tot seguit, amb caràcter provisional del seu càrrec.

Bé. Si a Girona funcionen autònomament uns ponents de Biblioteques i aquests Senyors creuen que ni per atenció m'han de tenir al corrent dels seus treballs, no cal que jo em preocupi per les Biblioteques de Girona.

Ja ho pot comunicar a la Comissió de la qual V deu formar també part.

Aquest procediment és entorpidor i poc cortès.

Li prego que em posi al corrent perquè jo em pugui fer càrrec de l'afer i informar el Conseller.

El saluda afectuosament

47

De Joan Subias a Jordi Rubió Balaguer

Girona, 26 de novembre de 1937. Carta mecanoscrita (còpia sense signar).⁵⁹

Escut. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Bon amic: Tinc la seva carta. No conec al Sr. Gelada, ni l'he vist mai. Sols puc dir-li que me fou demanat que junt amb el Sr. Josep M. Dalmau, Conseller Muni-

59. A l'Arxiu de la Diputació de Barcelona hi ha l'original signat.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

cipal de Cultura, interessíssim del Sr. Comissari el nomenament del dit Sr. Gelada com a porter del Vescomtat. És a dir, sóc cofirmant de la proposta al Comissari, però per servir i complaure a una persona que tampoc conec, però sí el Sr. Dalmau, company meu en la Ponència delegada de la Comissió.

Jo tindria un plaer infinit que finís aquest estat de coses: mentre duri, les interferències lamentables sempre, encara que en casos com aquest jo no havia previst, es reproduïxen.

Al Vescomtat manca un porter. Per lograr-lo s'ha fet exactament el mateix que es feu per tenir un mosso, el que [i] amb la Srta. Rahola treballen per al dia en què vostè pugui venir. Ara veig que el tràmit no fineix a Comissaria.

M'he ocupat de millorar la il·luminació del Vescomtat, dels llums de Figueres i de Palafrugell. Els de Figueres ja hi són, i aqueixos, sembla que en part estan servits.

En aquests moments m'entreguen l'autorització per les pessetes de la Biblio de la Rambla.

Ben affm.

48

De Jordi Rubió a Joan Subias

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 1.

Barcelona, 18 de desembre de 1937. Còpia mecanoscrita sense signar. Paper en blanc a la capçalera.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Molt de greu em va saber no veure'l.

Volia tenir amb V. un canvi d'impressions sobre moltes coses. I anar a Girona abans que V. em digui que puc enllestir en poc temps la tria de llibres per a la Provincial, em sembla inútil.

Liquidem pressupost i per tant em convé rebre factures, ben aviat, de tot el que V. faci fer a Palafrugell (làmpares, cortines, decoració, etc). Li prego que se'n cuidi i orienti en el que calgui les bibliotecàries. No ho deixi de mà. Pensi que jo des d'ací no puc fer més que impacientar-me.

Sobre Figueres vaig parlar amb les bibliotecàries els dies de la Reunió. Ja sé que no ha cobrat la nova consignació. No corren perill aquests diners encara que s'acabi la vigència del Pressupost.

Vaig informar, d'acord amb la seva explicació, la qüestió del porter del Vescomtat. Ja pot pensar que no m'interessa especialment posar el meu nom en documents d'aquesta classe. Però em semblà que una prèvia notificació de cortesia, no era difícil. Jo trobo molt bé que funcioni la Comissió, perquè Vs. són a tocar els problemes, però cal que funcioni tenint consciència de que com V. diu el tràmit no fineix a la Comissaria i posant-se en contacte amb el Servei de Biblioteques.

Perdoni aquesta expansió.

No podria enviar-me còpia de l'acta de lliurament de la Biblioteca Municipal a la Generalitat? M'agrada de tenir complets els dossiers.

Bons records de son afm.

49

De Joan Subias a Jordi Rubió i Balaguer

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Girona, 3 de gener de 1938. Carta mecanoscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Servei del Patrimoni Artístic. Girona.

Bon amic: Tinc moltes coses per comunicar a vostè, però no puc ajornar el que motiva aquesta carta.

He visitat a l'Escala una Biblioteca que han format amb molt interès, alguns elements del Municipi, qui la patrocina. Materialment, és l'esforç més reeixit que he vist. El fons és també d'interès. Caldria però, arrodonir-los-hi, ja que naturalment hi ha llacunes. Demanen amb viu interès un lot de llibres. Han demanat a Girona, i aquí hi ha interès en servir-los. Jo crec, però, que el millor seria un lot de llibres triat per vostè. No en podríem disposar, què li sembla? Me faria quedar bé.

De l'Escola Nacional de Darnius, formularan també una petició. Crec que val la pena, però això si, en menor importància.

No oblidó res, tinc entre mans les factures. Aniran tot seguit datades a 31 de desembre de 1937.

Ben affm.

Joan Subias

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

PS.⁶⁰ Adjunt la factura Jubert, per objectes decoració, i la de Morell, pels llums! Tot plegat per Palafrugell. Manca la de Puig Parés, que espero enviar bon punt me la lliurin.

Ja veu que els llums són caríssims, però no hi ha altre preu. Tinc també, a la fi, els de Figueres. Espero les persianes i els prestatges.

A Palafrugell hi vaig ésser i tot el que he pogut és resolt. Avui escric a la Directora enviant-li nota de les remeses.

De Girona, on tot va amb passa lenta (les obres, vull dir), ja li podré dir en breu que al Vescomtat els llibres materialment són col·locats apunt per efectuar-ne la tria. Hi ha mil problemes. Les obres, però, millor els materials, detenen i ralenteixen lo de la Rambla.

Tinc l'acta a la vista però voldria fer-la passar per Comissaria. Ben afm. Joan Subias.

50

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Girona, 10 de gener de 1937 (sic), per 1938.⁶¹ Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic: Ja deu sapiguer per la Sra. Matosas, que he procurat atendre els seus encàrrecs de Palafrugell.

Davant les manques de resultat del qui havia de fornir-nos dels rotllos Leika per el Sr. Bohigas, m'he tingut de valdre d'un altre sumistre, més o menys condicionat de preu. Ens movem però dins les partides que es detallen a la factura adjunta.

Rebrà per Conselleria l'acta demanada, de la Municipal, possiblement el darrer document que signà el nostre bon amic Busquets traspasat aquests dies (e.p.r.)

Vetllo per el que resta pendent.

Ben affm. Joan Subias

60. És un post-scriptum llarg, i manuscrit.

61. Per 1938, com ja hem trobat en una altra ocasió, per proximitat al canvi d'any.

51

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 17 de gener de 1938. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de les Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Excusi que no tingués ni l'atenció d'enviar-li una targeta el dia de la seva conferència a l'Escola del Treball. No em fou possible.

He rebut les seves lletres del 3 i el 5. Faci que la Comissaria enviï al Servei de Biblioteques les peticions de l'Escala i Darnius i les satisfarem tan bé com puguem.

Rebudes les factures. Procuo obtenir els diners per a trametre'ls als interessats. Ja sé que es preocupen de les cortines. Recordi la que ha d'anar darrera el taulell. Quan més triguem pitjor. I de quadres i fotos ja se'n cuida? Cregui que si les comunicacions fossin més fàcils no li donaria tanta feina.

Espero que em digui quan puc anar a Girona per a fer la tria. Veuré molt avançada la biblioteca de la Rambla? Voldria poder pensar en el personal que hagi de dur-la. Una biblioteca tancada em posa neguitós i pertot arreu n'he de tenir al meu entorn.

Espero rebre l'acta. Però, és que ha resultat una pretensió meua inesperada el demanar-la? No entenc el tràmit que de vegades segueixen les coses.

La mort d'en Busquets⁶² m'ha afectat molt. Ha sigut desgraciat.

Li enviaré l'import de les fotografies. Rebi bons records de son afm.

Jordi Rubió

52

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 25 de gener de 1938. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. J. Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

62. Vegeu la nota 56 sobre Lluís Busquets Mollera. Fou empresonat durant un temps per la seva condició d'home religiós i quan va sortir ja no es va refer i morí a casa seva joveíssim.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Benvolgut amic:

He rebut de Cultura la còpia de l'acta de lliurament de la Biblioteca Municipal a la Generalitat. L'original resta a l'expedient respectiu. Moltes gràcies.

Ara que tenim en ordre els papers, encara m'entra més impaciència de saber que les obres progressen normalment.

He rebut la seva del 20 i la factura Puig Parés. La pagarem directament a V. així que cobri el lliurament que tinc demanat.

Bons records de son afm.

Jordi Rubió

53

De Jordi Rubió a Joan Subias

Barcelona, 2 de febrer de 1938. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. J. Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

Em diuen que el dia 31 fou detinguda a Palafrugell l'auxiliar d'aquella biblioteca Carme Portella per ordre de la policia de Girona, a la qual ciutat fou traslladada.

Li prego que s'informi dels motius de la detenció i del lloc on es troba l'esmentada bibliotecària, que faci per ella el que pugui i que em posi al corrent de tot el que convingui en interès d'ella.

Ignoro què pot haver causat aquest contratemps que m'ha afectat molt.⁶³

El saluda coralment

Jordi Rubió

63. Vegeu-ne una breu referència a la nota 58. I amb més detall en el text de la p. 33 i la nota 21.

54

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Targeta postal, sense data, segellada a correus de Girona el 7 de febrer de 1938.

Text manuscrit

Bon amic Sr. Rubió: Rebuda la seva del dia 2. La Srta. Portella és ja a Barcelona; ací no es pot fer res. L'ordre fou de la capital i diuen que actualment correspon tota gestió a Fuerzas de Seguridad.

Vostè veurà si és possible fer quelcom. Jo lamento no haver pogut reeixir. Res, però, en sabia.

Ben afm

Joan Subias

55

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Girona, 7 de febrer de 1938. Carta manuscrita. Capçalera: Escut de la Generalitat. Generalitat de Catalunya. Servei del patrimoni Artístic. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic: Confirmo la meva anterior (postal) en la que li donava referències del cas de la Srta. Carme Portella. Sembla, pel que m'han dit a l'Oficina corresponent, que ací hi va passar tan sols de camí vers Barcelona d'on era reclamada per l'organització que persegueix l'espionatge.

Tota gestió ací ja era inútil. La Direcció del Cos de Seguretat era l'única competent.

Jo espero i desitjo que en aclarir-se haurà quedat lliure de molèsties aqueixa senyoreta.

Figueres: Ja suposo deu sapiguer que tenim per fi les persianes i algun dels mobles. La veritat és que aquella ciutat té mala sort. Els bombardeigs l'han deixada terriblement tètrica. Malgrat tot no deixo de mà els industrials.

Palafrugell: He anat enviant tots els materials de decoració. Tinc en poder meu tres bones ampliacions que no m'atreveixo a confiar al recader. Espero fer-les a mans a la Srta. Matosas.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Girona. Ahir va poguer visitar (de passada) el Conseller, amb el Sots-secretari, el Vescomtat. Allí els llibres són col·locats a les prestatgeries, en la totalitat, els que han pogut capiguer-hi. Jo no sé si és moment oportú perquè vostè hi faci les seleccions.

Portera del Vescomtat: Per unes indicacions que m'han fet de la Comissaria li prego vulgui dir-me si pensa establir aqueix servei. Ja pot imaginar-se que hi ha candidata. Una noieta modesta de tota garantia. Agraït.

Moltes gràcies pels seus mots amables amb ocasió de la meva conferència a Figueres.

La Biblio de la Rambla, en quant a les obres, estacionada.

Ben afm. Joan Subias

56

De Jordi Rubió a Joan Subias

10 de febrer de 1938. Carta mecanoscrita. Direcció Tècnica de Biblioteques populars de la Generalitat de Catalunya. Apartat 1077.

Sr. Joan Subias

Serveis de Cultura

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic: gràcies per la seva postal del dia 4. Ben poca cosa, igual a res, he pogut fer en aquell desagradable afer.

Per tal de donar compliment al Decret de 5 de gener sobre el Patrimoni Històric i Científic i presentar la llista de les biblioteques que té sota el seu control el Servei de la Generalitat li prego m'envïi la relació a què fa referència l'art. 2 del mateix Decret.

Va tenir eficàcia per a la Biblioteca la visita a prova del Conseller?

El saluda afectuosament

Jordi Rubió

57

De Joan Subias a Jordi Rubió i Balaguer

24 de febrer de 1938. Carta mecanoscrita (còpia sense signar).⁶⁴ Escut. Generalitat de Catalunya. Serveis de Cultura. Girona.

Sr. Jordi Rubió

Direcció tècnica de Biblioteques

Barcelona

Benvolgut amic: He tingut oportunitat de parlar amb el Secretari de l'Institut, qui venia actuant de cap accidental de la Biblioteca fins al traspàs, i m'ha dit que els tenien demanat un inventari (del Ministeri), i que els corria pressa. És la primera notícia que en tinc. com ja els hi he significat.

Tot el que hi ha és un «Inventario de la Biblioteca Provincial de Gerona. Octubre de 1933 a Enero de 1934» per Antonia Corrales que fou el que serví de base pel traspàs, tota vegada que es redactà amb motiu de l'encàrrec del Sr. Sbert, quant la Comissió mixta.

Queden endemés les fitxes d'un catàleg del darrer bibliotecari.

Aquí jo no sabia com ni a qui encarregar les tasques d'un nou inventari que demanen. Vostè dirà el que s'ha de fer.

Adjunto una factura de Palafrugell.

Ben affm. a. i s.

58

De Jordi Rubió a Joan Subias

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Barcelona, 16 de maig de 1938. Carta mecanoscrita (còpia sense signar) i capçalera de paper en blanc.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Estimat amic:

Encara no li he donat les gràcies per l'amable assistència que em prestà a Girona. Excusi'm.

64. L'original, signat a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona. E66, Exp. 2, 1937-1939.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

No sé si les activitats que ara, per fi, té ja específicament delimitades, fan possible que V. s'ocupi en coses de Biblioteques i fan correcte que jo acudeixi a V. per solucionar-les. Però les començades per V. sé que tindrà goig en veure-les acabades i per això escric a V. respecte de la Popular de Figueres.

Ja hi és el taulell per al préstec. El bibliobús l'hi dugué. Falta encara alguna cosa de paleta i fusters, com V. ja sap. La Srta. Feixas⁶⁵ sé que es mobilitza amb activitat, però V. pot aconseguir més que ella. I cregui, quan un veu d'aprop el que, precisament ara, pot rendir aquella biblioteca, es desespera de veure la gent apretada i incòmoda en una sola sala. Vol donar-hi una empenta decisiva?

A Palafrugell va ésser bo que ens hi poguéssim aturar unes hores. Ara hi ha rebut quinze o setze paquets més de llibres, per mitjà del bibliobús i podrem inaugurar aviat.

Demà em diu la Srta. Casas que li girarà l'import d'aquella factura que V. té entretinguda.

Escric avui a l'arquitecte Blanc sobre la Biblioteca de Girona i espero les impressions de V. si l'ha vist, el dia que la Comissió es torni a reunir.

Bons records de son afm.

59

De Jordi Rubió a Joan Subias

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Barcelona, 25 de juny de 1938. Carta mecanoscrita (còpia sense signar). Paper en blanc, sense capçalera.

Sr. Joan Subias

Comissaria de la Generalitat

Girona

Benvolgut amic:

El 17 de maig vaig enviar-li un gir de ptes. 203,20 per a pagar una factura Reixach per a Palafrugell i ahir un altre de ptes. 262,55 per a pagament de l'altra factura de la mateixa casa. Ho ha rebut? Vulgui enviar-nos les factures amb el corresponent rebut, per a justificació meva.

65. Antònia Feixas, bibliotecària que féu la seva revàlida el setembre de 1935.

La Srta. Matosas ha desenterrat de l'agència els quadres que crèiem perduts. Ha posat cortines, ha perfilat detalls i m'escrivi contenta de la Biblioteca. Avui el bibliobús li porta uns paquets més de llibres. Ja s'acosten als tres mil. És cosa doncs d'inaugurar de pressa i m'agradaria que fos dins la primera quinzena de juliol. Si V. pot arribar-se un dia a Palafrugell per donar-li una mirada de coneixedor, estic segur que acabarà de fer amables aquelles sales que tan cruets semblaven de bon principi.

Vaig escriure, fa molts dies, a l'arquitecte per la Biblioteca de Girona. Cap resposta. Amb en Frontera n'he parlat i em penso que em decidiré a utilitzar el seu dinamisme. Ell em parlava de fer-ho fer, si de cas, a un altre arquitecte, el nom del qual no recordo. Em sembla perillós, però qui sap! És una llàstima.

La Srta. Feixas escrivi, sempre tan serena i ben col·locada. Es mereix inaugurar les noves sales quasi tant com V. Ens en sortirem ara?

Seu bon amic.

60

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Girona, 2 de juliol de 1938. Carta manuscrita. Capçalera: Junta de Museus de Barcelona. «Poble espanyol de Montjuïc». Telèfon 33083.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic: Passo avui per Girona i me fan a mans la seva lletra de 25 juny. Ara entenc el gir de pts. 203,20, que jo havia suposat per pagar parcialment la factura de les fotografies de l'amic Bohigas. A tal efecte tenia el rebut estès, que detinc en veure l'error. Ara mateix passaré a casa Reixach. El segon gir de 262,55 no l'he rebut. Deixo però una autorització pel cobrament.

Tinc lletra de la Srta. Matosas. Ben entès tot plegat i conforme.

Girona. Vinc ara de saludar en Blanc. L'he trobat dinàmic. Deixo ací mateix resolta la qüestió econòmica.

Passaré per Figueres i faré el que pugui.

Ben affm. Joan Subias

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

61

De Jordi Rubió a Joan Subias

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Barcelona, 6 de juliol de 1938. Carta mecanoscrita (còpia sense signar). Paper amb capçalera en paper en blanc.

Sr. Joan Subias

Comissaria General de Museus

Girona

Benvolgut amic: Rebo la seva del dia 2. Vol dir-me quina és la direcció més segura i ràpida que V. té? Perquè si no interpreto malament la seva carta, si passà per Girona i hi trobà la carta, fou per casualitat.

Avui han retornat impagat per absència de V. el segon gir. En vista d'això, faig trametre directament, també per gir, els diners a la casa Reixach.

Sobre la Biblioteca de Girona, he fet un report al Conseller amb motiu del solt publicat a *L'Autonomista* i li demano que posi en activitat l'arquitecte. Es veu, pel que V. em diu, que no caldrà que l'esperoni, però «quod scripsi scripsi».

Bons records de son afm.

62

De Joan Subias a Jordi Rubió

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Darnius, 6 de juliol de 1938. Carta manuscrita. Capçalera: Junta de Museus de Barcelona. «Poble espanyol de Montjuïc». Telèfon 33083.

Sr. Jordi Rubió

Barcelona

Benvolgut amic. Espero tindrà ja la meva lletra escrita el passat dissabte a Girona. Ara com ara, la meva adreça més segura es ací Darnius «Casa Descals», ja que a Girona hi sóc de pas i a Figueres no hi paro. Ací, al costat dels dipòsits hi tinc una caseta amb la família. És a casa de vostè. Encara que amb retard les cartes venen a les meves mans.

El gir de Girona, de ptes. 262,55 fou retornat malgrat les gestions que vàreg fer. Pot ser fora millor dirigir-lo a la pròpia casa Reixach o al Sr. Josep M. Dalmau Massa, per liquidar-ho. De la primera factura (pts 203,20) no varen

recordar el càrrec. Calia regirar llibres i vàrem acordar que estendrien la factura i la pagaria el meu encarregat. En tenir jo el rebut li faré a mans.

Les dificultats insuperables de locomoció no m'han permès anar encara a Palafrugell.

Si el Sr. Frontera, al qui espero en aquests moments, me porta la solució hi aniré demà mateix, portant-hi un quadre més d'acord amb el que demana la Srta. Matosas.

De Figueres varen oferir-me garanties el fuster i el paleta, de que el passat dilluns quedaria llest. Avui hi passaré. Me plaurà la inauguració que com vostè considero urgent.

Ben afectíssim a i s. Joan Subias

63

De Jordi Rubió a Joan Subias

Arxiu de la Diputació de Barcelona, E66, Exp. 2.

Barcelona, 12 de juliol del 1938. Carta mecanoscrita (còpia sense signar). Encapçalament en blanc.

Sr. Joan Subias

Casa Descals

Darnius (Girona)

Benvolgut amic:

Li envejo el paper de guardador de tresors.

Gràcies de les seves notícies. He girat els diners a can Reixach amb carta explicativa i nota sobre l'import de la primera factura.

De no ésser les dificultats de locomoció, hauria tornat a Palafrugell⁶⁶ i a Figueres. Però ja sé que les bibliotecàries no paren i procuren no deixar parar els demés.

Bons records de son afm.

66. El juny de 1938 Carme Portella va sortir de la presó i es va reincorporar a la seva plaça de Palafrugell. Antònia Matosas i Carme Portella van poder assistir amb satisfacció al costat de Jordi Rubió a la inauguració de la Biblioteca de Palafrugell el dia 24 de juliol de 1938. Presidiren l'acte el president Companys, el conseller de Cultura i l'alcalde de Palafrugell.